

Arbejdsnotat

Turisme og regionplanlægningen
En undersøgelse af regionplanernes
turistpolitiske redegørelser

Titel

Turistfremme og regionplanlægningen - en undersøgelse af regionplanernes turistpolitiske redegørelser

Udarbejdet af

Hasløv & Kjærsgaard, byplan-konsulenter, arkitekter M.A.A.
for
Miljø- og Energiministeriet,
Landsplanafdelingen

Tegninger og fotos

Hasløv & Kjærsgaard

Papirkvalitet

80 g. Cyclus
100% genbrugspapir.

Kopi

Miljø- og Energiministeriet,
København

Oplag

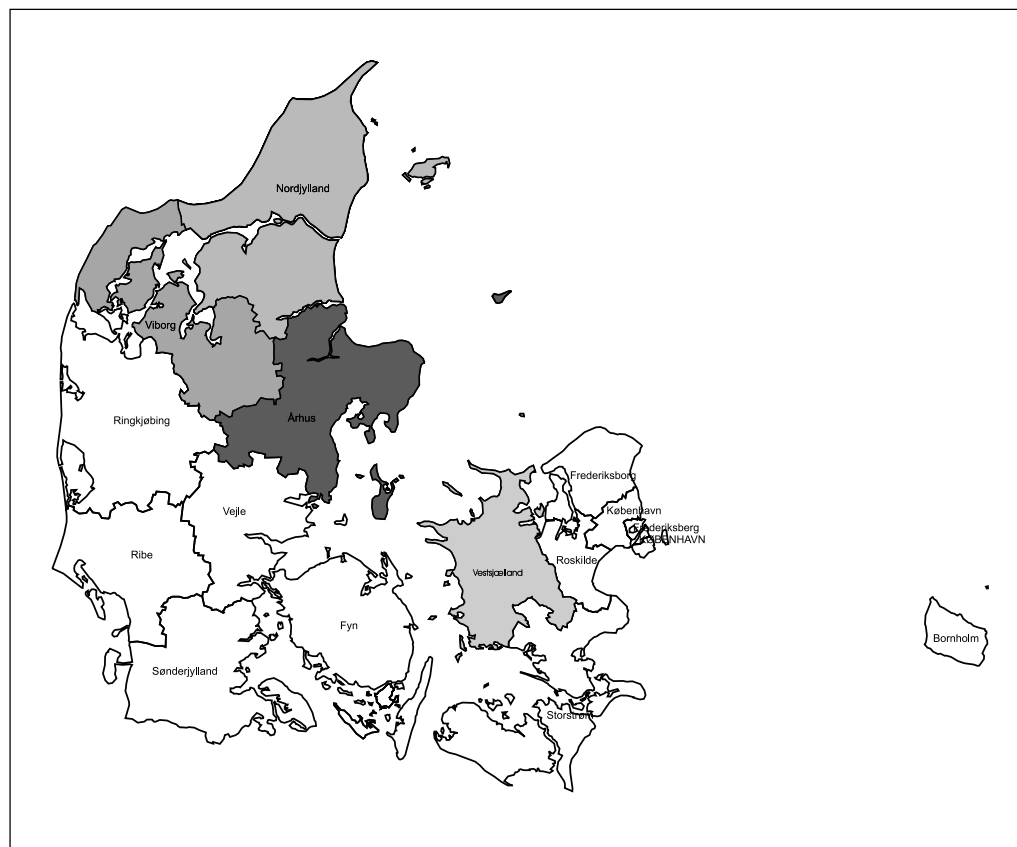
150 eksemplarer.

Henvendelse angående publikationen

Miljø- og Energiministeriet
Departementet
Landsplanafdelingen
Højbro Plads 4
1200 København K
Telefon 33 92 76 00
Telefax 33 32 22 27

Publikationen kan citeres med kildeangivelse

Januar 2000

Forord

Denne arbejdsrapport indeholder en undersøgelse af udvalgte regionplaners turistpolitiske redegørelser. Formålet med opgaven har været tosidigt: dels at skabe et overblik over, hvordan planlovens krav til amterne om at udarbejde sammenhængende turistpolitiske overvejelser mv. er blevet håndteret og dels at bidrage til at kvalificere fremtidige regionplaners turistpolitiske udmeldinger set i lyset af de nye samarbejdsrelationer der er skabt i de seneste år inden for turismen.

Som arbejdsmetode er det valgt ikke at gennemgå samtlige regionplaner, men at gennemgå udvalgte regionplaner og relevant turismemateriale, herunder amtslige turistpolitiske redegørelser. Regionplanernes redegørelser repræsenterer en række udvalgte problemstillinger.

Der er udvalgt følgende amter: Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Århus Amt og Vestsjællands Amt.

Fra de enkelte amter er der rekvireret offentligt planmateriale, men også materiale fra arbejdsmarkedsafdelinger og turistudviklingsselskaber. Ved gennemgangen af de udvalgte regionplaner fremgår, hvilket materiale der er indgået i vurderingen af, hvordan emnet sammenhængende turistpolitiske overvejelser er blevet behandlet i regionplanlægningen.

Endvidere har der været gennemført samtaler med en række udvalgte nøglepersoner. Budskaber fra disse samtaler er indarbejdet i teksten under de enkelte amter og i sammenfatningen.

De udvalgte nøglepersoner er:

- Midt-Nord Turisme, direktør Jørgen Hansen den 6.9.1999
- Nordjyllands Amt, Landskabskontoret, Anna Studsholt den 28.9.1999
- Århus Amt, Forvaltningen for Natur og Miljø, Bettina Wolf den 30.9.1999
- Århus Amt, Arbejdsmarkedsafdelingen, Bente Hornbæk den 30.9.1999
- Østjyllands Turistudviklingsfond, direktør Jens Hausted den 30.9.1999
- Viborg Amt, Erhverv og Arbejdsmarked, Sven-Henrik Brandstrup den 8.10.1999
- Viborg Amt, Miljø og Teknik, Carsten Bay den 8.10.1999
- Vestsjællands Amt, Natur og Miljø, Bente Kjeldal, den 28.10.1999
- Turistmarketing A/S Sjælland Vest, direktør Troels Christensen, den 28.10.1999
- Danmarks Turistråd, Sten Achton, den 4.11.1999
- Naturklagenævnet, Inger Vaaben, den 5.11.1999
- Skov- og Naturstyrelsen, Ole Jappe, den 5.11.1999

I undersøgelsen af de enkelte amters planlægning for turisme indgår følgende emner i vurderingen:

- Sammenhængende turistpolitiske overvejelser, herunder fornyelse af ferieområder, udvikling af særlige anlæg fx. attraktioner, ophævelse af reservationer, overnatningssanlæg, særlige ferieformer/-temaer (byferie, grøn turisme, bondegårdsferie, blå turisme mv.), øget offentlig adgang til kysten.
- Integreret kystzoneplanlægning.
- Bæredygtighed.
- Samarbejde og organisering af turismearbejdet.

Endvidere er der udarbejdet en kortfattet 'historisk' beskrivelse af intentionerne bag lovens krav om sammenhængende turistpolitiske overvejelser samt en vurdering af lovens krav.

Konklusioner og anbefalinger er foretaget af konsulenterne på baggrund af resultaterne af interviews og undersøgelser. De er således ikke nødvendigvis på alle punkter udtryk for Miljø- og Energiministeriets Landsplanafdelings opfattelse.

Endelig er der udarbejdet forslag til principper for sammenhængende turistpolitiske overvejelser og en række anbefalinger til det videre arbejde med turismen og den fysiske planlægning.

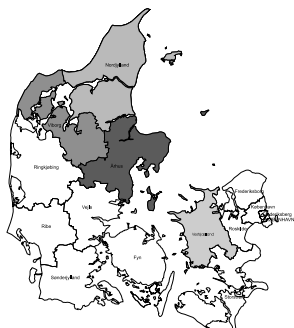
Indhold

Forord	3
Konklusioner og anbefalinger	7
Lovgivning og andre statslige initiativer	17
Vurderinger af regionplaner og turistpolitiske redegørelser	27
Forslag til principper for sammenhængende turistpolitiske overvejelser	47
Oversigt over turismearbejdets organisering	51

Konklusioner og anbefalinger

Siden 1981 har der været særlige krav til planlægningen af anvendelsen af de danske kyster. Først med ferie- og fritidscirkulæret, siden med kystcirkulæret, kystloven og senest med planloven, hvor bestemmelser fra kystloven er blevet indarbejdet. Det har i alle disse år været erkendt at de danske kyster har været et attraktivt lokaliseringsområde for bl.a. anlæg til turisme og fritid, og det har været en statslig politik at disse anlæg skulle lokaliseres på grundlag af en sammenhængende planlægning. I 1994 blev kravet om, at anlæg til turisme og fritid skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i tilknytning til et bysamfund eller en større ferie- og fritidsbebyggelse, indarbejdet i planloven.

I landsplanredegørelserne er de budskaber, der fremgår af planloven videreført. I regionplanudmeldingen i 1997 blev det påpeget, at amterne skulle opdatere deres viden om turisme og deres turistpolitik. I udmeldingen til regionplanrevision 2001 fremgik, at de nationale forventninger til turismen rettede sig imod en udvikling af by- og erhvervs-turismen og en fastholdelse og kvalitetsudvikling af den kystbaserede turisme. Det blev endvidere fremhævet, at de regionale turismeudviklingselskaber bør inddrages i en vurdering af udviklingsmulighederne og de samlede turistpolitiske overvejelser.

I det følgende gennemgås og vurderes regionplaner, planmateriale og turistpolitisk materiale for fire udvalgte amter i Danmark. De valgte amter er Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Århus Amt og Vestsjællands Amt. Det er vurderet hvordan følgende emner er behandlet i regionplanerne:

- sammenhængende turistpolitiske overvejelser
- tilbageførsel af arealer
- fornyelse af ferieområder
- udvikling af særlige anlæg/ferieformer
- øget offentlig adgang til kysten
- organisering og samarbejde
- integreret kystzoneplanlægning
- bæredygtighed

Det kan konkluderes, at amterne ikke løbende har revurderet deres turistpolitik. Der er derfor behov for en opdatering af status for turistudviklingen og kortlægning af de fremtidige udviklingsmuligheder inden for turismen til brug for fastlæggelse af nye realistiske målsætninger.

Landsplanredegørelserne har beskæftiget sig en del med turismeudvikling og flere eksempelprojekter har i forlængelse heraf omhandlet forskellige temaer i forbindelse med turisme. Resultaterne herfra har ikke formået generelt at præge turismeplanlægningen i en mere bæredygtig retning. Tilkendegivelserne i regionplanudmeldingerne benyttes derimod meget.

Regionplanudmeldingerne har en status (selvom den ikke direkte er anført i loven), så amterne bruger dem. Det er derfor af stor betydning, hvad der står i en regionplanudmelding og om der står 'skal' eller 'bør'. Derfor kan regionplanudmeldingerne fortsat være det instrument, som staten anvender, hvis man ønsker, at amterne i højere grad skal beskæftige sig med turisme. Da implementering af de turistpolitiske mål både omfatter aspekter

af fysisk planlægning og erhvervsudvikling bør regionplanudmeldingerne nok være mere 'brugervenlige' for at fremme tværsektorielle koblinger og implementeringer. Hvad skal der stå og hvordan denne viden skal tilvejebringes. Hvad er statens mål. Evt. suppleret med data, som kan hjælpe amterne, så de ikke selv skal lave store udredningsprojekter.

Eksempelprojekter synes at være et godt instrument til at udvikle redskaber der kan kvalificere planlægningen, men erfaringerne bør udbredes mere f.eks. ved at indgå i regionplanudmeldingerne.

I det følgende anbefales igangsæt eksempelprojekter, der fx. kunne indeholde:

- 'Sammenhængende turistpolitiske overvejelser'. I et samarbejde mellem stat, amt og regionalt turistudviklingsselskab udarbejdes et forslag til sammenhængende turistpolitiske overvejelser, hvor alle ovenstående emner indgår og hvor samarbejdet mellem amt, kommuner og turistudviklingsselskab afprøves og udvikles.
- 'Fornyelse af ferieområder'. Der udvælges et eller to større ferieområder (sommerhusområder), hvor der er en stor andel udlejning og hvor der er ledige arealer. Der udvikles forskellige forslag til hvordan området kan forbedres/fornyes, hvordan den offentlige adgang til kysten kan forbedres og hvilke fællesanlæg der kan etableres i området med henblik på at øge områdets attraktion for udlejning (til familier med børn). I projektet skal økonomi, ejerforhold og samarbejde omkring anlæg og drift belyses. Fordele og ulemper ved de foreslåede anlæg skal beskrives ligesom vanskelighederne ved at realisere en økonomi hertil ikke skal undertones. Arbejdet organiseres i et samarbejde mellem stat, amt, kommune og sommerhusgrundejerforening samt udlejningsbureau.
- I projektform kortlægges problemstillinger og løsningsforslag til arealanvendelsen på tværs af kystlinien (land og vandsiden) i et konkret område. Og der opstilles retningslinier for arealanvendelsen. Projektet udføres i samarbejde mellem de relevante statslige, amtslige og kommunale myndigheder.

Sammenhængende turistpolitiske overvejelser

Alle amter har inden for de sidste 8-10 år beskæftiget sig med turisme og turistpolitik med en primær indsats i begyndelsen af perioden, hvor turistpolitik generelt havde stor politisk bevågenhed. Det er imidlertid tilsyneladende de færreste, der har fulgt op på de turistpolitiske mål, måske fordi der ikke har været det store pres for nye arealudlæg.

Der er i de fleste amter et behov for at opdatere det hidtidige turistpolitiske arbejde, at få et overblik over amtets turistprodukter og potentialer, at undersøge hvordan de hidtil opstillede mål er fulgt op og beskrive og vurdere nye muligheder og mål for turismen. Selvom turismen fortsat er et aktuelt emne i amternes arbejdsområder, er den i flere amter kun lidet synlig i den regionale planlægning.

I de amter, hvor turisme indgår som et integreret emne flere steder i regionplanens forskellige emner, er det sædvanligvis en af amtsrådet besluttet turistpolitik, der har dannet grundlag herfor. Det turistpolitiske materiale, der er tilgængeligt i amterne og de regionale turistudviklingsselskaber har samme karakter som det havde for 10 år siden. Markedsføring og markedsandele samt produktudvikling af nye produkter dominerer, men der er ikke tale om en sammenhængende turistpolitik.

Sammenhængende turistpolitiske overvejelser bør indeholde prioriteringer, valg og fravalg. Der må prioriteres mellem de mange arealudlæg. De forskellige destinationer (og byer) inden for amterne bør have forskellige roller baseret på deres muligheder og særkender. Der bør udformes en tidsfølge for amtets indsatsområder i forhold til turismen (hvilke typer af projekter kan få støtte, hvor skal de være placeret, hvilke initiativer har amtet selv planer om). Heraf vil det fremgå, hvilke områder amtet prioriterer og, det kan være et vigtigt signal til turisterhvervet, regionale og lokale turismeudviklingselskaber og eventuelle projektudviklere.

I de seneste år har følgende arbejdsdeling præget den amtslige turismeindsats:

- Alle amter er mere eller mindre engageret i turismen med betydelige investeringer i og støtte til projekter, anlæg af fx cykelstier, information gennem udarbejdelse og distribution af fx foldere og bøger samt naturformidling gennem naturskoler og naturvejledere.
- Amterne beskæftiger også f.eks. gennem deres erhvervs- og arbejdsmarkedsafdelinger personer i forvaltningen, der har turisme som deres ansvarsområde. Disse personer har bl.a. ansvar for en del af ovenstående arbejdsopgaver, og de har den daglige kontakt til turisterhvervet.
- Amterne er endvidere engageret i Det Grønne Råd og i de regionale turismeudviklingselskaber (som kan dække et eller flere amter).

Det Grønne Råd skal i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 64 rådgive amtsrådet i spørgsmål vedrørende administration af loven. Det Grønne Råd kan også benyttes som sparringspartner til at diskutere natur- og friluftspolitik og turistpolitik.

De regionale turismeudviklingselskaber skal beskæftige sig med en række opgaver omkring strategiudvikling, produktudvikling og markedsføring bl.a. på grundlag af støtte fra staten (Erhvervsministeriet) og amterne. De er endvidere bindeleddet mellem det regionale og lokale niveau. Samarbejdet mellem turismeudviklingselskaberne og amterne er relativt tæt nu, hvor selskaberne er forholdsvis nystartede og hvor amterne har medvirket som fødselshjælpere. Kontakten synes at blive mindre efterhånden som selskaberne bliver mere selvkvørende.

Kontakten mellem de regionale turismeudviklingselskaber og den fysiske planlægning er forskellig. I nogle amter er den rimelig tæt og i andre er der ingen kontakt. De steder, hvor der ikke er kontakt, er det ofte fordi, at ansvaret for turismeudviklingselskaberne og for udvikling af beskæftigelsen inden for turismen ligger i andre afdelinger indenfor amtet fx. erhvervs- og arbejdsmarkedsafdelingen eller kultur- og uddannelsesafdelingen. Koblingen til den fysiske planlægning vanskeliggøres herved af sektorielle skel.

Holdningen til hvem der skal udarbejde de sammenhængende turistpolitiske overvejelser er forskellig efter hvem man spørger. Der er stor interesse for at skulle varetage denne opgave både i amterne (regionplanafdelinger og arbejdsmarkedsafdelinger) og i de regionale turistudviklingselskaber. Det er imidlertid et lovkrav at det skal ske i forbindelse med den fysiske planlægning. Et kvalificeret indhold i de sammenhængende turistpolitiske overvejelser vil formodentlig bedst kunne skabes gennem et samarbejde mellem disse tre parter.

Anbefaling

Der er tilsyneladende et behov for, at staten stiller mere præcise krav til amterne om at leve op til deres forpligtelse i henhold til loven om at udarbejde sammenhængende turistpolitiske overvejelser. Dette kan fx ske i forbindelse med de næste regionplanudmeldinger. I landsplanredegørelse 2000 tages udgangspunkt i regionale kompetencer og kvaliteter, der sammen med turistpolitiske overvejelser og turistoplade vil kunne danne et godt fundament for turismeudviklingen. Det støttes af de statslige støtteordninger til produktudvikling via de regionale selskaber (fra Danmarks Turistråd), hvor 30 mio. kr. pr. år i de kommende 3 år kun vil blive uddelt, hvis de indgår i en strategisk planlægning.

Ideudviklingen til, hvordan en sammenhængende turistpolitik kan udformes kan eventuelt indledes gennem igangsætning af et eksempelprojekt. Dette overvejes i forbindelse med eksempelprojekterne i landsplanredegørelse 2000.

Det er åbenbart, at amternes dialog med kommunerne om turistpolitik er vanskelig, hvis kommunerne ikke har en turistpolitik. Kommunerne (evt. alene de, der har en stor andel turisme) bør derfor opfordres til at fastlægge turistpolitiske målsætninger, der kan indgå i de sammenhængende turistpolitiske overvejelser.

Tilbageførsel af arealer

Det er forskelligt, hvordan amterne har fulgt op på den opgave at revurdere arealreservationer til ferie- og fritidsanlæg og udtage uaktuelle reservationer. Nogle amter har selv ophævet enkelte reservationer, andre er blevet udtaget i forbindelse med den statslige indsigelse til regionplanerne. Generelt er der stor tilbageholdenhed med at udtage reservationer, måske fordi det har kostet store sværdslag at få dem ind i planerne. Det kan skyldes forventninger om, at der måske alligevel vil være et behov eller om, at så længe der ikke er pres på arealerne, så har det ingen betydning at have reservationerne liggende der.

De få eksempler på tilbageførsel af arealer er tydeligvis ikke sket på grundlag af sammenhængende turistpolitiske overvejelser, som bør indebære valg og fravalg.

Anbefaling

Sammenhængende turistpolitiske overvejelser vil kunne hjælpe med at prioritere arealreservationerne. Det vil naturligvis fortsat være forskelligt, hvordan amterne vil udmønte overvejelser om reservationer. Nogle vil kunne bruge dem til at udtage alle uaktuelle og uønskede reservationer, mens andre måske alene kan 'overtales' til at foretage en prioritering af arealerne (rækkefølge for anlæg).

Fornyelse af ferieområder

Emnet indgår med forskellig vægt i regionplanerne. Generelt er det ikke et emne, der har haft høj prioritet i de seneste års planlægning, og der er fortsat stor uudnyttet kapacitet af sommerhusgrunde i de enkelte amter.

Fornyelsen af sommerhusområder er medtaget i regionplanerne med en hensigtserklæring om, at det skal vurderes om det er muligt at forbedre sommerhusområder og om-danne uudnyttede arealreservationer til mere intensiv feriebebyggelse. Der er ikke i regionplanerne foretaget en gennemgang af de eksisterende sommerhusområder og anlagt en vurdering af, i hvilke der burde ske en fornyelse og på hvilken måde. Opgaven skal ikke

løses af amterne, men af kommunerne. Men på trods heraf kunne regionplanen indeholde en opfordring eller anbefaling fra amtsrådet til at (nogle af) kommunerne gennemfører en detailplanlægning af deres sommerhusområder.

Kommunerne har kun ganske få steder haft ressourcer til at påtage sig denne opgave. Enkelte steder er der sket en omdannelse af ledige sommerhusgrunde til offentlige friarealer i tilknytning til kysten. Der er ikke kendte tilfælde, hvor et sommerhusområde eller en del heraf er omdannet til mere intensive ferieformer eller, hvor der er sket andre former for forbedringer eller omdannelse på grundlag af en planlægning.

At gennemføre en planlægning for fornyelse af feriehoteller, campingpladser o.l. er ligeledes en opgave, der varetages af kommunerne. Alle regionplaner indeholder de lovbestemte arealudlæg af feriehoteller og campingpladser, lystbådehavne o.l. De fleste rummer også en prioritering af, hvilke der kan udvides og med hvor meget. De indeholder endvidere en beskrivelse af, hvor nye feriehoteller o.l. kan placeres. I nogle regionplaner kan de alene placeres inden for de allerede udlagte arealreservationer, i andre regionplaner er der lagt op til, at der også kan placeres nye overnatningsanlæg i tilknytning til eksisterende bysamfund efter princippet store anlæg ved store byer, små ved små byer osv. I nogle regionplaner er det anført, at der generelt ikke er behov for nye overnatningsanlæg, men at der skal ske en fornyelse af eksisterende overnatningsanlæg. Det er ikke beskrevet hvordan eller hvem, der skal varetage opgaven. Der er endvidere selv i disse regionplaner fortsat muligt at placere nye feriehoteller.

Endelig sker der omdannelse af hoteller til timeshare eller til boligformål. Amterne har på forskellig måde løbende forsøgt at imødegå dette problem. (Det opfattes som et problem af amterne, som derved mister en overnatningsressource for turisme). Nogle søger at imødegå en omdannelse gennem deklARATIONER, der sikrer feriehotellet til offentlig udlejning, andre ved at sikre, at der foregår udlejning til turister i et vist antal uger pr. år i sommersæsonen eller at fx. kun 50% af hotellet kan omdannes til timeshare. Der er tilsyneladende behov for hjælp til at overskue 'lovgivningsjunglen' og for midler (handlemuligheder) til at forhindre at feriehoteller udgår som overnatningsmulighed for turister.

Det har vist sig, at der er betydelig usikkerhed om definitionen af feriehoteller, feriecentre m.v. Der er derfor behov for at klargøre definitionerne for at sikre en entydig lovregulering.

Muligheden for fornyelse af lystbådehavnene er ikke et spørgsmål, der beskrives generelt i regionplanerne. Måske ville det være relevant at revurdere mulighederne for at opstille hyttebyer på havnene. Det bør være en mulighed der kan indgå i overvejelserne, når et område skal udvikles turistmæssigt. I en regionplan forsøger man sig med at muliggøre placering af hytter til brug for sejlere ved at benytte begrebet minicampingplads.

Anbefaling

Det er vanskeligt at sikre ressourcer i kommunerne til at gennemføre en planlægning for fornyelse af sommerhusområderne. Skal denne opgave løstes vil det formodentlig være nødvendigt at amterne tager aktivt del heri både økonomisk og med personaleressourcer. Det kan overvejes at gennemføre et pilotprojekt med støtte fra et amt og evt. staten.

Timeshareproblematikken er blevet så vanskeligt for amterne at overskue at der er brug for information og overblik omkring den gældende lovgivning og for at der anvises handlemuligheder, som amterne kan tage i anvendelse for at forhindre en uønsket omdannelse.

Hyttebyproblematikken er fortsat aktuell ikke mindst på eller ved havne. Det kunne overvejes at opbløde lovgivningen på dette punkt, fordi der er stor interesse for hytter f.eks. ved havne.

Udvikling af særlige anlæg/ferieformer

Dette emne indgår i nogle regionplaner i den målsætningsprægede del af turismeafsnittet, og i andre regionplaner er emnet ikke berørt. Aktuelle emner er kur og helse samt grøn og bæredygtig turisme.

Initiativer til at gennemføre produktudvikling ligger bl.a. hos amtet. Hvilke initiativer amternes erhvervskontorer tager styres ofte af, hvor det er muligt at opnå støtte (fra staten eller EU). Det bliver dermed nemt EU's kriterier, der styrer indholdet i den lokale turistpolitik og ikke bredere mål fastlagt i den regionale fysiske planlægning.

I en sammenhængende turistpolitik vil det være naturligt at inddrage udvikling af særlige anlæg og ferieformer som et middel til at gennemføre den fastlagte politik.

Et tæt samarbejde mellem staten, amterne og internt mellem de forskellige forvaltninger i amterne er nødvendigt, hvis der skal ske en produktudvikling, som bygger på de sammenhængende turistpolitiske overvejelser og regionplanlægningen.

Øget offentlig adgang til kysten

Der er i den fysiske planlægning en lang tradition for at sikre offentlig adgang til kysten bl.a. som grundlag for turistfremme. Det er imidlertid begrænset, hvad der gøres for at øge den offentlige adgang til kysten. I nogle regionplaner er der lagt op til, at offentlighedens adgang til de særligt gode badestrande skal forbedres og udbygges. Det er imidlertid ikke fulgt op med en beskrivelse af, hvor de særligt attraktive strande er og med retningslinier for, hvad der faktisk skal gøres og, hvem der skal betale herfor. Der er generelt ikke en vurdering af, om den offentlige adgang til kysten er tilfredsstillende og om den kan udbygges. Der vil måske blive yderligere fokuseret på dette emne i nogle af de aktuelle regionplaner. (Aktive/rolige strande, forbedret adgang for handicappede o.l.).

Der er i de fleste regionplaner en redegørelse for, at stiplanlægningen er et vigtigt element i den rekreative brug af det åbne land. Der henvises til, hvor mange km sti, der er etableret, men yderligere mål for etablering af nye stier er ikke beskrevet. Der savnes endvidere en rækkefølge for de resterende kilometer sti, der er planlagt etableret. Endelig bør der foretages en vurdering af om stinettet er velfungerende eller, om det med fordel vil kunne udbygges af hensyn til bl.a. turismen. Det kan evt. overvejes at opprioritere nogle af de kommunale stier, som er vanskelige at få etableret, til amtsstier eller evt. at overveje en amtlig medfinansiering i anlæg og evt. drift af enkelte turismeinteressante stier. Stiplanlægningen bør genoptages som et højt prioriteret planlægningsemne i den regionale planlægning, nu hvor et overordnet regionale stinet er etableret i de fleste amter.

Det bør henstilles til amterne, at der skal foretages en vurdering af, om den offentlige adgang til kysten er tilfredsstillende og, om den kan udbygges. Det bør følges op af en planlægning for, hvor og hvordan og med en rækkefølgeplan for, hvornår det kan forventes realiseret.

Anbefaling

Anbefaling

Ligeledes bør det henstilles til amterne at stiplanlægningen bør udbygges i den regionale planlægning. Det bør vurderes, om der er behov for en yderligere udbygning af stinettet og, om der af hensyn til den rekreative brug af det åbne land for både turister og fastboende er behov for at etablere yderligere ruter, afmærkning o.l.

Organisering og samarbejde

Amterne har gennem de seneste år medvirket som fødselshjælper i dannelsen af de regionale turismeudviklingsselskaber - nogle endda tværregionale. Amterne indgår i bestyrelsen for disse selskaber og tager aktivt del i arbejdet i disse år.

Når turismeudviklingsselskaberne ikke længere opnår støtte fra staten (Erhvervsministeriet) skal amternes rolle revurderes. Nogle amter forventer, at de må bidrage med støtte selvom den oprindelige hensigt med turismeudviklingsselskaberne var, at de skulle kunne hvile i sig selv efter indkøringsårene. Det er et åbent spørgsmål, hvilken rolle amtet vil få i turismeudviklingsselskaberne i fremtiden. Bliver det en mere selvkvørende organisation, bliver amtets rolle formodentlig mindre med deraf følgende mindre indflydelse på, hvad der sker.

Det interne tværsektorielle samarbejde i amtet fungerer meget forskelligt i de enkelte amter. I nogle amter er der et tæt samarbejde mellem erhvervs- og arbejdsmarkedsafdelingen og planlægningsafdelingen omkring turismearbejdet, i andre eksisterer samarbejdet nærmest ikke, selvom erhvervs- og arbejdsmarkedsafdelingen har fået tilført betydelige opgaver med hensyn til turismeudvikling. Den fysiske planlægning varetages af planlægningsafdelingerne, mens den direkte kontakt til turisterhvervene, turismeudviklingsselskaberne og destinationerne varetages af arbejdsmarkedsafdelingerne.

De amter, der har udformet en turistpolitik, har ofte dels regionplanafdelingens og dels arbejdsmarkedsafdelingens. Arbejdsmarkedsafdelingens har ofte karakter af handlingsplaner rettet mod beskæftigelse, erhvervsuddannelse og kompetenceudvikling, generel erhvervsfremme mv. Den er ofte en lille del af en samlet arbejdsmarkedspolitik. Den fysiske planlægning koncentrerer sig om struktur og arealudlæg og kun i meget begrænset omfang indgår strukturudvikling for turismen. Det er endvidere ikke altid at de to turistpolitikker stemmer overens fordi integrationen af turistpolitikken i regionerne er mangelfuld.

Samarbejdet mellem amtet og kommunerne og destinationerne fungerer også forskelligt fra amt til amt. Omkring turistpolitik og konkrete turismeinitiativer foregår samarbejdet enten via turismeudviklingsselskabet eller arbejdsmarkedsafdelingen. Ofte er samarbejdet koncentreret omkring konkrete projekter. Det politikudviklende indsats og koordinationen i forhold til den regionale planlægning er mangelfuld.

Anbefaling

Amtets rolle i det turistpolitiske arbejde bør ikke nedprioriteres, som det har været tilfældet i de seneste år. Det er fortsat et vigtigt område også i den fysiske planlægning. Der må sikres et fortsat tæt samarbejde mellem amterne og turismeudviklingsselskaberne og den fysiske planlægning og arbejdsmarkedsafdelingernes indsats bør koordineres. Derfor bør samarbejdet internt mellem amtets forvaltninger udbygges og forbedres og, der bør være en forpligtelse til at sikre, at amtet kun har én turistpolitik og, at den integreres i den fysiske planlægning.

Integreret kystzoneplanlægning

Integreret kystzoneplanlægning er et emne som er relativt nyt i dansk planlægning og indsatsen her kan have stor betydning for turismens vilkår og udviklingsmuligheder. Det er vel også her mange af de negative konsekvenser af turismen kan iagttages. I planloven fremgår det ikke direkte, at amterne skal gennemføre en integreret kystzoneplanlægning. Der er dog krav om, at amterne skal redegøre for den fremtidige udvikling i kystnærhedszonen og de tilgrænsende vandområder. Derfor kan der i de kommende regionplaner ventes spæde forsøg på at beskrive de konflikter og problemer, der er i de nære kystvande.

Integreret kystzoneplanlægning blev sat på dagordenen af EU-kommissionen i 1994. EU-kommissionen har siden udarbejdet et dokument 'Mod en europæisk strategi for integreret kystzoneforvaltning'. Dokumentet har i sommeren 1999 været lagt frem til offentlig debat i medlemslandene. Hovedparten af amterne har i den danske høringsrunde tilkendegivet interesse for at udvide amternes kompetenceområde til de nære kystvande. For så vidt angår de indre farvande vil det nok fortsat være nødvendigt at sikre et tæt samarbejde mellem amter og stat (Trafikministeriet), og det bør vurderes, om der er dele af Trafikministeriets kompetence, der vil kunne overføres til amterne (evt. under forudsætning af, at det bliver et veldefineret arbejdsområde i amternes struktur, med deraf følgende ansættelse af kvalificeret personale).

De nyeste udviklingstendenser går mod at anvende de nære havområder til forskellige formål, i hidtil ukendt omfang, til f.eks. havbaserede vindmøller, opfyldning og lystbådehavne. Hvis kysterne skal friholdes for sådanne anlæg, kræver det kystzoneplanlægning, udover kystlinien, der både omfatter land- og havsiden samt koordination af de forskellige sektorinteresser og forvaltningsniveauer.

Anbefaling

En anbefaling hertil kunne være at igangsætte et eksempelprojekt i et amt, der har vist interesse for at planlægge for samspillet mellem land- og vandarealerne.

Bæredygtighed

Bæredygtighed i forhold til turisme behandles kun i ringe grad i regionplanerne. Der er stor usikkerhed omkring, hvordan en bæredygtig udvikling kan sikres gennem regionplanlægning, ordet bruges i flæng. Der er kun sporadiske tiltag til at bruge begrebet som sikring af en miljømæssig forsvarlig og bæredygtig udvikling.

Man kan ligeledes spørge om turisme overhovedet kan være bæredygtigt? - spørgsmål som givetvis vil blive svære at håndtere - også i en planlægningsmæssig debat. En væsentlig del af det at være turist er, at man rejser. Hvad enten det foregår i egen bil over store afstande eller pr. fly, med tog eller bus er det ikke bæredygtigt i forhold til natur og miljø. Er det bæredygtigt at have eget sommerhus, hvis man i forvejen har én bolig? Er det bæredygtigt at overnatningskapaciteten kun bruges 1/4 af året?

Elementer af bæredygtighed kan udvikles inden for turismen men virker endnu alt for snævre så længe indsatsen koncentrerer om at begrænse omfanget af håndklædevask o.l. Indtil videre fremstår begrebet mest som et markedsføringsgimic.

Destination 21 er et forsøg på at udvikle en mærkningsordning for en 'bæredygtig' destination. Destination 21 har bl.a. som resultat af at selve rejsen til destinationen kun van-

skeligt kan blive bæredygtigt valgt at fravælge denne del i det samlede bæredygtighedsregnskab. Til gengæld er det tanken at en Destination 21 ikke kun skal rumme miljømærkede overnatningsanlæg, men også tilbyde miljørigtig offentlig transport, landskaber og by skal afspejle bæredygtig planlægning og politik, grøn byplanlægning mv., der kan købes økologiske varer i supermarkeder og vegetarisk mad på restauranterne, lokalbefolkningen tænker globalt og handler lokalt, der tilbydes et væld af grønne oplevelser i naturen og attraktioner med et bæredygtigt element, lokale virksomheder der har en grøn profil og en del af industrien der anvender renere teknologi.

Anbefaling

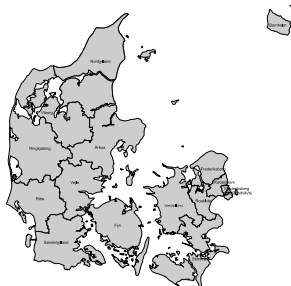
Erfaringsudvekslingen inden for Destination 21- projektet kan blive afgørende skridt i retningen af at udvikle elementer i en bæredygtig turisme. Det er et emne, som amterne bør tage op i deres turistpolitiske arbejde og også inden for produktudvikling af eksisterende og nye turistprodukter. Der er behov for grundlæggende analyser af mulige indsatsområder. Som det fremgår af tankerne bag Destination 21 stiller det store krav til både den fysiske planlægning og mange andre ansvarsområder inden for amternes planlægning og administration, hvis det skal lykkes at udvikle bæredygtige turistdestinationer i Danmark.

Lovgivning og andre statslige initiativer

Dette kapitel redegør for intentionerne bag planlovens bestemmelser om turistpolitiske overvejelser og de forarbejder der blev lagt til grund for at amter og kommuner skulle beskæftige sig særligt med kystområdernes planlægning og planlægning for turisme og fritid.

Derudover beskrives det turistmæssige indhold i landsplanredegørelserne siden 1990, samt i de udmeldinger staten har udarbejdet til brug for regionplanrevisionerne ligeledes siden 1990.

Endelig beskrives de seneste statslige initiativer omkring kystzonens planlægning og om turisme - integreret kystzoneplanlægning og Destinatoren 21.

Planloven

Siden 1981 har der været særlige krav til planlægningen i de danske kystområder.

I 1981 blev ferie- og fritidscirkulæret indført. Baggrunden for cirkulæret var en voldsom udvikling inden for ferie- og fritidsbyggeriet. I 1977 blev der udsendt et cirkulære om planlægning af sommerhusområder, som indeholdt et stop for nyudlæg af arealer til sommerhusbebyggelse indtil der forelå godkendte regionplaner. I 1978 blev der indført et midlertidigt stop for nyudlæg af arealer til feriehoteletter mv. Ferie- og fritidscirkulæret stillede krav om at ferie- og fritidsanlæg i kystzonen skulle planlægges under hensyntagen til bevarelse af værdifulde naturområder og befolkningens frie adgang til disse. Samtidig blev kystnærhedszonen indført som en særlig planlægningszone langs kysterne.

Den 1. januar 1992 blev ferie- og fritidscirkulæret afløst af et cirkulære om planlægning og administration af kystområderne, som omfattede alle arealer inden for kystnærhedszonen, omfattende både arealer i byzone, landzone og sommerhusområder. Som noget nyt blev det bl.a. fastlagt:

- at der i princippet kun måtte inddrages nye arealer i byzone og planlægges for arealer i landzone, såfremt der forelå en særlig planlægningsmæssig og/eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering.
- at nye arealer til ferie- og fritidsanlæg skulle placeres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og i tilknytning til bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser. Et af målene med at anvende ordet 'turistpolitiske' var at kvalificere planlægningen ved at inddrage de (turist-)erhvervsmæssige overvejelser i den fysiske planlægning.
- at offentlighedens adgang til kysten skulle sikres og udbygges, (ikke kun i det åbne land men også i byerne).

Det blev endvidere fastslået at amtsrådet ved regionplanrevision 1993 skulle tilvejebringe regionplanretningslinier i overensstemmelse med cirkulæret, og i forbindelse hermed gennemgå alle ikke udnyttede arealreservationer inden for kystnærhedszonen og ophæve de reservationer, der ikke var aktuelle. Kommunalbestyrelsen skulle herefter ved først kommende revision af kommuneplanerne bringe deres planer i overensstemmelse med reglerne i cirkulæret, overveje at ophæve lokalplaner og endelig vurdere mulighederne

for at gennemføre forbedringer i sommerhusområderne for at imødekomme en tilpasning til nye behov i forbindelse med turisme og fritid.

I 1994 blev 'kystloven' vedtaget, som lov om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse. Det væsentlige var at planlægning af kystområderne nu blev fastsat ved lov. Det betyder at ændringer heraf skal gennem Folketinget (3 behandlinger) i modsætning til cirkulærer, som kan ændres af de pågældende resortministre. Herved blev kystområderne sat på dagsordenen som et nationalt interesseområde ikke kun for Miljø- og Energiministeriet og amterne, men også for Folketinget og dermed hele det danske samfund.

'Kystloven' var stort set en gentagelse af cirkulæret dog med den væsentlige ændring at byer inden for kystnærhedszonen blev udtaget til speciel behandling. Dette betød, at kommunerne fik mere råderum og at det blev præciseret at byernes planlægning ikke var amternes opgave. En anden væsentlig ændring i forhold til det tidligere cirkulære var, et nyt punkt i formålsparagraffen: 'at de åbne kyster skal udgøre en væsentlig natur- og landskabsressource'. Andre væsentlige ændringer var at strandbeskyttelseslinien blev udvidet til 300 m og, at der blev nedsat en strandbeskyttelseskommission, som skulle gennemgå alle landets kyststrækninger med henblik på en endelig fastlæggelse af strandbeskyttelseslinien. Bestemmelser om offentlighedens adgang til kysten blev præciseret og det blev understreget at offentlighedens adgang *skal* sikres og udbygges. Endelig blev ministerens overvågningsforpligtelse præciseret for så vidt angår at sikre de åbne kyster, som nationalt interesseområde. Det blev endvidere fastslået, at der i landzoner alene må meddeles tilladelse til udstykning, opførelse af ny bebyggelse eller ændring af bestående bebyggelse, såfremt det ansøgte har helt underordnet betydning i forhold til de nationale planlægningsinteresser i kystområderne.

Senere i 1994 blev kystlovens bestemmelser indarbejdet i planloven. Af planlovens formålsparagraf fremgår det, at de åbne kyster sikres så de fortsat udgør en væsentlig natur- og landskabsressource.

Derudover er der fastlagt følgende:

- at der for planlægningen i kystnærhedszonen gælder:
 - at nye sommerhusområder ikke må udlægges og at eksisterende sommerhusområder skal fastholdes til ferieformål, (§5b, 3)
 - at ferie- og fritidsanlæg skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser og (5b, 4)
 - at offentlighedens adgang til kysten skal sikres og udbygges (§ 5b, 5)
- at amtsrådet ved revision af regionplanen skal tilvejebringe regionale retningslinier for kystnærhedszonen (§6a),
- at amtsrådet skal gennemgå allerede godkendte eller vedtagne, uudnyttede arealreservationer i kystnærhedszonen og ophæve de reservationer, der ikke er aktuelle (§6a, stk.2),
- at redegørelsen (til regionplanen) skal beskrive den fremtidige udvikling i kystnærhedszonen og de tilgrænsende vandområder (§6a, stk.3),

- at kommunalbestyrelsen skal gennemgå de allerede vedtagne, men ikke udnyttede arealreservationer i kommuneplanen, og ophæve de reservationer, der ikke er aktuelle (§11 a, stk.2),
- at kommunalbestyrelsen skal af hensyn til bl.a. turismen og friluftslivet vurdere mulighederne for at forbedre større sammenhængende sommerhusområder (§11 a, stk.3).

Et væsentligt element i loven er fortsat, at 3 km zonen er en planlægningszone, hvor en særlig planlægning er nødvendig og ikke en forbudszone.

Kystanalyse 90

Baggrunden for ændringen af 'ferie- og fritidscirkulæret' til 'kystcirkulæret' var, at der gennem et omfattende arbejde med en kortlægning af eksisterende og planlagte arealanvendelser langs de danske kyststrækninger (gennemført i 1990) blev skabt en forståelse for, at de danske kyster var en truet ressource, som det var nødvendigt i højere grad at beskytte mod bebyggelse og anlæg. Miljøministeriet var initiativtager til denne undersøgelse, og blev udført i et tæt samarbejde med alle landets amter.

Hovedkonklusionerne i kystanalyse 90 var:

- at 30 % af Danmarks kyststrækning var optaget af byggeri og anlæg eller reserveret til fremtidige bebyggelsesformål, og at omkring halvdelen af de samlede kyster er i større eller mindre grad præget af bebyggelse eller tekniske anlæg.
- at det store pres på det danske kystlandskab ikke var ophørt. Der kunne konstateres et fortsat pres fra byvækst, turisme, energiforsyningsanlæg, industrier, depoter, kystsikring mv.
- at kystlandskabet var (og er) et nationalt interesseområde
- at planlægningen måtte sikre at kysten ikke blev belastet yderligere
- at endnu uberørte kyststrækninger skulle sikres mod nye bebyggelser og anlæg
- at særligt værdifulde, men skæmmede kystlandskaber (visuelt eller miljømæssigt) måtte genoprettes
- at byernes udvikling langs kysten måtte standses
- at byer, sommerhusområder mv. skulle vurderes med henblik på flersidig anvendelse
- at uudnyttede arealreservationer skulle overvejes tilbageført til landzone
- at nye, nødvendige anlæg skulle udformes så de blev tilpasset kystlandskabet
- at nye anlæg kun kunne placeres kystnært såfremt ikke kystnære lokaliseringsmuligheder var vurderet og fundet uegnede
- at planlægningen måtte sikre at sammenhængende kystnaturområder ikke blev opsplittet i mindre områder
- at planlægningen skulle sikre en afvejning af de mange modstridende interesser i kystområderne
- at den offentlige adgang skulle sikres og udbygges.

Foruden ændring af planloven førte arbejdet med kystanalyse 90 og kystloven også til andre statslige initiativer bl.a. arbejdet med 'Fælles Fodslaw'.

Fælles Fodslaw

Fælles Fodslaw var et samarbejde i 1991-1992 mellem Danmarks Turistråd, Turismens Fællesråd og Miljøministeriet, repræsenteret ved Planstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen.

Arbejdet resulterede i en fælles rapport: 'Fælles Fodslaw', Turisme, Miljø, Planlægning. Danmarks Turistråd 1992. Formålet var at drøfte mulige konsekvenser af en fortsat turistmæssig udvikling i Danmark og at skabe et fælles fodslag i mellem turismens nationale organisationer og de nationale beskyttelsesinteresser vedr. natur og miljø og den fysiske planlægning.

Fælles Fodslaw blev udgivet som et oplæg til debat. Den indeholdt en række fælles mål for udvikling af turismen i Danmark:

- Nye sæsoner må udvikles, hvis der skal ske en fortsat vækst. Højsæsonen er mange steder fuldt besat og en længere sæson er nødvendig, hvis turismen skal udvikles på et sundt økonomisk grundlag.
- Bedre geografisk fordeling, turismen skal åbnes på andre områder end de allerede stærkt benyttede (og belastede).
- Forbedring af eksisterende turistanlæg og turistområder
- Udvikling af tematurisme
- Udvikling af nye attraktioner og oplevelser
- Forbedret planlægning og information
- Forbedring af markedsanalyser og markedsføring.

Fælles Fodslaw indeholdt også en beskrivelse af danske turistområders status og udviklingsmuligheder, samt et forslag til primære og sekundære destinationer i Danmark. Nogle områder i landet blev hverken defineret som primær eller sekundær destination. Den del af arbejdet blev blandt andet derfor voldsomt diskuteret. Da der ikke er sket de store nyanlæg i de seneste år inden for turismen kan dette turismens danmarkskort måske danne grundlag for amternes turistpolitiske diskussion om de fremtidige udviklingsmuligheder.

Resultatet af arbejdet med Fælles Fodslaw førte foruden rapporten, med mange nyttige informationer til brug for den nationale og regionale planlægning for turisme, også til en øget forståelse mellem planmyndigheder og 'turistmyndigheder' om, at det var nødvendigt at beskytte og regulere anvendelsen af især kystområderne.

Landsplanredegørelser

I Miljø- og Energiministeriets landsplanredegørelser siden 1990 har kystzonens planlægning og turisme været behandlet flere gange.

I *Landsplanredegørelse 1990* bliver turismen nævnt under det første afsnit i landsplanredegørelsen under overskriften 'En afbalanceret udvikling er vejen frem'. Det fremhæves at turismen er et eksempel på en større planlægningsopgave med en tæt sammenhæng med natur og miljø. Den fysiske planlægning skal bruges til at regulere udbygningen med turistanlæg således at kvalitetene bevares. Det fremhæves endvidere, at der bør ske en sammenfattende planlægning for ferie- og fritidsanlæg, der sigter mod at friholde de kystnære områder.

Endelig fremhæves, at regeringen mener, at der er brug for en samlet kyststrategi, som kan koordinere de mange - ofte modstridende interesser på kystarealerne. Landsplanredegørelsen indeholder en gennemgang af de forskellige områder, hvor kysten er udsat for et pres: Byvækst, lossepladser, vindmøller, kystbeskyttelse samt rekreation og tu-

risme. Det fremhæves, at der i højere grad bør tages udgangspunkt i kysternes samlede anvendelse og beskyttelse. Planlægningen af kystlandskaberne må være differentieret fordi de forskellige kyster har forskellig bæreevne.

I *Landsplanredegørelse 1992*, Danmark på vej mod år 2018, beskrives at turismen er et vækstområde i Europa og i Danmark og, at der i perioden 1988-91 har været en stigning i antallet af overnatninger med 33%. Det beskrives ligeledes at væksten er knyttet til kystturismen og sommerturismen.

Der forventedes en vækst inden for overnatningsanlæggene. I denne landsplanredegørelse indgår ikke en overvejelse af de mange uudnyttede og uaktuelle arealreservationer. Det fremhæves derimod, at den ledige overnatningskapacitet inden for få år ventes at være opbrugt og, at der derefter ikke vil være rummelighed for yderligere vækst. Det fremhæves, at det nøje bør overvejes, hvordan overnatningskapaciteten bedst kan udnyttes, således at der skabes et beslutningsgrundlag for private investorer.

Samtidig peges der på begyndende 'flaskehalsproblemer' og, at en udvidelse af turistsæsonen vil være et vigtigt element i en skånsom turismeudvikling. Samtidig vil der være ønsker om at udvide kapaciteten visse steder. Det skal ske efter sammenhængende landskabs- og turistpolitiske overvejelser. Denne kobling af landskabs- og turistpolitik er kun beskrevet i én landsplanredegørelse denne ene gang.

For at understøtte kvalitetsturisme fremhæves det som afgørende at bevare de lange, åbne kyststrækninger. Det fremhæves at satse på udvikling af større koncentrerede enheder for turistudvikling nogle steder i landet, som af økonomiske, landskabelige og miljømæssige grunde bør planlægges nær eksisterende kystbyer eller ferieområder. Som en opfølgning herpå blev igangsat et eksempelprojekt i et kystnært område nær en kystby, for at kortlægge muligheder og krav til en kvalitetspræget udbygning. Der synes at være stor vilje og engagement lokalt så længe et eksempelprojekt kører, men vanskelighederne opstår når projektet slutter og lokale aktører skal videreføre aktiviteterne.

I *Landsplanredegørelsen* beskrives endvidere at en sæsonforlængelse er nødvendig og, at det bl.a. kan ske gennem en styrkelse af kulturturisme og af byturisme. Det fremhæves, at det vil være nødvendigt med et bedre overblik over, hvilke byer der har realistiske muligheder for at kunne udvikle sig som centre for kulturturisme. Selvom kulturen er et vigtigt tema i de fleste lokale turiststrategier og at byerne også i mange sammenhænge fremhæves som vigtige turistmål, er der ikke sket en prioritering af byernes rolle i turistmønsteret. Endelig foreslås, at flere byer med fordel kan indgå i et markedsførings-samarbejde omkring veldefinerede og organiserede turistprodukter. Staten igangsatte et eksempelprojekt der skulle undersøge mulighederne for at styrke kulturturismen i byerne, i landdistrikterne og på herregårdene. Dette projekt blev bl.a. til et projekt om kulturturisme på østkysten i Nordjylland. Projektets resultater påtænkes indarbejdet i den kommende regionplan. Selvom der er udarbejdet en rapport om projektet er eksempelprojektets erfaringer ikke i tilstrækkelig grad blevet videreformidlet til andre dele af landet, som kan drage nytte heraf.

Landsplanredegørelse 1992 fremhæver endvidere at en markant vækst i antallet af turistovernatninger alene vil kunne ske under forudsætning af en målrettet strategisk udvikling af dansk turisme på grundlag af: øget professionalisering, produktudvikling, opbygning af nye sæsoner og markeder samt markedsføring. Ældre sommerhuse bør fornyes og for-

bedres og, der kan etableres fællesarealer og -faciliteter i områder med mange sommerhuse. Der kan også overvejes en fortætning af sommerhusområder for derved at kunne frilægge nogle af de ellers lukkede kyststrækninger. Turismen i landdistriktet og på de små øer er også et tema, der kan være med til at fremme udviklingen. Det foreslås at omdanne nedlagte landbrugsejendomme til feriepenioner og, det nævnes, at herregårde og herregårdslandskaber har et uudnyttet turistpotentiale.

Der skal arbejdes hen imod et differentieret udbud, hvor de enkelte egne satser på deres stærke sider. Det differentierede udbud er et mål, der er fulgt op på i den regionale planlægning, men der er ikke i samme grad fulgt op på målet om, at de enkelte egne skal satse på deres stærke sider.

Som konklusion fremgår det, at staten vil fremme en destinationsudvikling, opbygning af nye sæsoner, produktudvikling, samarbejdet mellem offentlige og private, erhvervsturisme og turisme i hovedstaden samt medvirke i tre eksempelprojekter, som foruden de ovennævnte også omfatter et projekt for integreret naturforvaltning, miljøbeskyttelse og rekreativ udnyttelse af et større øhav. (De tre eksempelprojekter blev siden hen til i alt 14).

Afslutningsvis fremhæves det endnu en gang, at kommuner, amter og den private sektor bør i samarbejde om strategien for regionernes turistmæssige udvikling.

I *Landsplanredegørelse 1997* er hovedemnet Danmarks placering i det internationale bymønster, men turisme og kystzonens planlægning berøres dog også.

Der refereres til, at der i 1994 blev indsat bestemmelser i planloven, der skulle sikre, at de åbne kyststrækningers natur- og landskabsværdier blev sikret fremover. Endvidere skulle der gennemføres en sammenhængende turismeplanlægning i kystområderne og offentlighedens adgang til kysterne skulle sikres. Det nævnes ikke at planlovsændringen også omfattede at offentlighedens adgang til kysterne skal udbygges.

Turismen og kysterne nævnes som et af 6 vigtige landsplanmål: De danske kyster og byer skal bevare deres særpræg og være attraktive turistmål. Hvordan dette mål skal følges op i den regionale og kommunale planlægning beskrives ikke nærmere.

Landsplanredegørelsen fremhæver endvidere, at de åbne kyster skal beskyttes. Den danske regering vil arbejde for en bæredygtig og flersidig turisme i kystområderne med respekt for lokalsamfundenes bæreevne. En indsats i kystområderne skal samle nye turistinitiativer i tilknytning til byer og eksisterende ferieområder. Sammen med en udvidelse af sæsonen og en vægtning af kulturturisme i kystbyer og landskaber vil det skabe et mere bæredygtigt turisterhverv samtidig med, at de åbne danske kyster bevares.

Et andet vigtigt emne, der fremhæves er, at regeringen vil arbejde henimod en integreret forvaltning af de danske kystområder, der omfatter de kystnære landområder og de kystnære dele af søterritotiet.

Det fremgår, at regeringen vil arbejde for en europæisk kyststrategi og tage initiativ til at gennemføre udredningsarbejde om muligheden for at udvikle en integreret ramme for kystzonens forvaltning blandt andet indledt med undersøgelsen 'Integreret kystzoneforvaltning, Vurdering af praksis i kystzoneforvaltningen i Danmark og Eksisterende regulering af det danske kystområde'.

I *Forslag til landsplanredigørelse 1999* er turismen igen sat på dagsordenen under overskriften 'bæredygtig turiststrategi'. Det fremgår bl.a., at de kommende års kystnære turisme vil blive baseret på kvalitetsudvikling med forbedringer af turistfaciliteter og sikring af bymiljøer og naturværdier.

Det fremgår endvidere at det er regeringens turistpolitiske strategi, at by-, tema- og erhvervsturismen skal styrkes. Et særligt emne er Destination 21 - som er et forsøg på at udvikle 'grønne' destinationer. Det fremgår at en væsentlig forudsætning for at implementere denne turiststrategi er et samspil mellem den fysiske planlægning og den erhvervspolitiske strategi. Arealreservationerne til ferie- og fritidsformål bør understøtte denne strategi og ikke være større end det forventede behov.

Amternes udmøntning af deres turiststrategier ventes at danne basis for den samlede nationale turistprofil. Udvikling af attraktioner, der kan bidrage til sæsonforlængelse, vil være et vigtigt element i de turistpolitiske strategier. Det er også et mål at tilstræbe en bedre kapacitetsudnyttelse og længere sæson for eksisterende turistanlæg.

Den regionale planlægning skal indeholde sammenhængende turistpolitiske overvejelser og indgå som et væsentligt element i en sammenhængende erhvervsstrategi på turistområdet.

Ovennævnte budskaber følger således op på de hidtidige landsplanudmeldinger.

Regionplanudmeldinger

I ministeriets udmeldinger til amtskommunerne vedrørende regionplanrevisionerne i 1993 og 1997 har kystzonens beskyttelse og planlægning og emnet turisme også indgået.

I udmeldingen til *regionplanrevision 1993* fremgår at cirkulæret om planlægning og administration af kystområderne er trådt i kraft. Det fremgår endvidere, at der kan planlægges for hytter på campingpladser med op til 30% af campingstederne.

I udmeldingen til *regionplanrevision 1997* er der sat fokus på 6 emner, hvoraf det ene er at de danske kyster skal friholdes for bebyggelse, der ikke er afhængig af nærhed til kysten. Det fremgår endvidere at grundlaget for planlægningen af ferie- og fritidsanlæg skal være amtsrådets turistpolitiske strategi, der fastlægger måle for omfanget af og arten af turistudviklingen. Strategien skal tage udgangspunkt i nationale og regionale forventninger til turistudviklingen og de regionale vurderinger af udviklingsmulighederne. Desuden skal mulighederne i eksisterende ferieområder og byer inddrages.

Strategien skal bygge på vurderinger af de turistmæssige udviklingsmuligheder i turistoplande, beskæftigelsesmæssige og serviceforbedrende effekter for lokalbefolkningen og den belastning som en øget turisme kan påføre beskyttelsesværdige naturområder.

Hvad angår kapacitet skønnes det, at der er rigelig kapacitet inden for eksisterende hoteller. Det samme skønnes at være tilfældet inden for campingturismen. Det nævnes at hotellerne kan skabe en bedre belægning gennem modernisering og bygningsmæssig tilpasning. Ligeledes anføres det at forholdene på de eksisterende campingpladser bør vurderes inden der åbnes for etablering af nye.

Disse forventninger til den regionale planlægning forudsætter, at der er et datagrundlag til rådighed og at den regionale turistpolitik er opdateret.

I udmeldingen til *regionplanrevision 2001* fremgår det, at det fortsat har høj prioritet, at regionplanlægningen følger intentionerne bag udpegning af kystnærhedszonen op, herunder at beskytte natur og landskab, at sikre og udbygge offentlighedens adgang til og langs kysterne, at begrænse arealudlæg og at revurdere arealreservationer (side 17).

Regionplanerne bør indeholde retningslinier, der forbedrer offentlighedens adgang til og langs med kysten ved at fastlægge regionale stiforbindelser og sikre, at de har sammenhæng med lokale stier og mindre veje (side 83). Det foreslås ligeledes amterne at udforme en regional friluftstrategi i samarbejde med det grønne råd for at sikre og udbygge befolkningens rekreative færdselsmuligheder og friluftsoplevelser i det åbne land (side 88).

Amterne opfordres til at oplyse om deres Agenda 21 arbejde i redegørelsen til regionplanen og i foroffentlighedsfasen til regionplanen (side 23).

Nye sommerhusområder må ikke udlægges og eksisterende sommerhusområder skal fastholdes til ferie- og fritidsformål. Det fremgår ikke af regionplanudmeldingen om amterne skal overveje at fortætte sommerhusområderne, at forbedre dem eller at lokalisere fællesanlæg på ledige arealer i større, sammenhængende sommerhusområder (side 83).

Uaktuelle arealreservationer skal revurderes med henblik på at bringe arealreservationerne i overensstemmelse med det forventede behov. Der skal i retningslinierne redegøres for denne revurdering og det skal præciseres, hvilke reservationer der er taget ud og hvilke der er fastholdt, samt angives en begrundelse herfor (side 83). Nye arealudlæg inden for kystnærhedszonen skal ske efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og ud fra de nationale og regionale forventninger til turistudviklingen.

Det fremgår således, at de nationale forventninger retter sig imod nye vækstområder, især by- og erhvervsturismen og en fastholdelse og kvalitetsudvikling af den kystbaserede turisme på et miljømæssigt bæredygtigt grundlag med lokalbefolkningens accept og medspil. Væksten skal primært ske inden for eksisterende ferie- og fritidsanlæg, som skal udnyttes bedre, bl.a. ved sæsonforlængelse.

Endelig fremhæves at de regionale turismeudviklingsselskaber bør inddrages i vurderingerne af udviklingsmulighederne og de samlede turistpolitiske overvejelser.

Bæredygtighed - Destination 21

Destination 21 er et initiativ, som er igangsat i 1999 af Amtsrådsforeningen, Danmarks Turistråd, Foreningen af danske Turistchefer, Friluftsrådet, HORESTA, HTS Kartellet, Kommunernes Landsforening, Samvirkende danske Turistforeninger, Sammenslutningen af Regionale Turismeudviklingsselskaber, Turismens Fællesråd og Turismens UdviklingsCenter. Destination 21 er en mærkningsordning, som skal sikre en bæredygtighed og, at der sker et målrettet arbejde med udvikling af bæredygtighed. Destination 21 er turismens agenda 21. Det er endvidere muligt at bruge Destination 21 i markedsføringsmæssig sammenhæng.

Mærkningsordningen er under udvikling og de elementer der forventes at indgå er i princippet de samme som for agenda 21 - økonomiske, sociale, kulturelle og økologiske aspekter. Der er opstillet 21 bæredygtighedsmål for en destination:

Tværgående målsætninger:

- Fremme af den langsigtede konkurrenceevne i dansk turisme gennem opbygning af kompetence til en bæredygtig tilgang til turismen.
- Samspil mellem den fysiske planlægning og destinationens turistmæssige strategier.

Økologisk bæredygtighed:

- Reduktion af ressourceforbrug og affaldsproduktion
- Begrænsning af forureningsniveau (luftkvalitet, støjniveau, udledning af spildevand, emissioner)
- Reduktion af gener fra transport (miljøvenlig transport)
- Bevaring og udbygning af landskabets natur-, kultur- og rekreative værdier
- Beskyttelse af naturområder samt dyreliv og planter
- Økologisk fødevarerproduktion, adgang til økologiske produkter
- Miljøkrav til leverandører

Økonomisk bæredygtighed:

- Turismens bidrag til den lokale økonomi samt eksport/importensyn
- Øget værditilvækst gennem miljøvenlig produktion
- Reduktion af sæsonsvingninger
- Kompetenceudvikling, reduktion af personalegennemtræk, udvikling af attraktive jobs
- Fremme et langsigtet udviklingsperspektiv

Socio-kulturel bæredygtighed

- Udbredelse af kendskab til den lokale destination 21 og bæredygtighedstankegange i lokalbefolkningen
- Samarbejde med lokalbefolkningen og øvrige interessentgrupper, herunder involvering af lokalbefolkningen i turismen
- Udbredelse af kendskab til den lokale Destination 21 og bæredygtighedstankegangen blandt turister
- Synliggørelse og formidling af områdets natur og kulturværdier til lokalbefolkning og turister.
- Stimulere og bevare lokal kultur
- Byøkologi i byplanlægningen
- 'Grønne' uddannelsesstilbud til personalet inden for turismeerhvervet samt lokalbefolkningen.

Der er igangsat pilotprojekter i Himmerland, på Læsø, Rømø-Skærbæk og omegn, i Det Sydfynske Øhav, Odsherred, på Møn og i Rønne.

Når pilotprojekterne er afsluttet vil der blive opstillet en række kriterier for 'Destination 21'. Herefter kan alle destinationer søge denne status.

Integreret kystzoneplanlægning

Integreret kystzoneplanlægning er et emne, som er relativt nyt i dansk planlægning og indsatsen her kan have stor betydning for turismens vilkår og udviklingsmuligheder. Det er vel også her mange af de negative konsekvenser af turismen kan iagttages.

Integreret kystzoneplanlægning omfatter planlægning for anvendelse og beskyttelse af både land og vandsiden af kystområderne. Emnet blev sat på dagordenen af EU-kommissionen i 1994. Siden har der været igangsat 35 projekter fordelt over Europa, som skulle bidrage til overvejelserne om integreret forvaltning og management af kystområderne, som bygger på principperne om bæredygtighed, samt god økologisk og miljømæssig praksis. På baggrund af disse projekter har EU-kommissionen udarbejdet et dokument 'Mod en europæisk strategi for integreret kystzoneforvaltning'. Dokumentet har i sommeren 1999 været lagt frem til offentlig debat i medlemslandene. Der har i høringsperioden været afholdt møder og seminarer om emnet for statslige-, regionale- og kommunale myndigheder, organisationer og forskningsinstitutioner. Miljø- og Energiministeriet, Departementet har herefter udarbejdet et høringssvar til EU-kommissionen.

Integreret kystzoneforvaltning bør i henhold til 'Arbejdsnotat om Integreret kystzoneforvaltning', Delrapport 1, Miljø- og Energiministeriet, Landsplanafdelingen, 1998 indeholde følgende emner:

- Integration af forskellige forvaltningsniveauer (lokalt, nationalt, internationalt niveau) og folkeligt engagement.
- Integration af land-vand ressourcerne (aktiviteter og problemer i interfacet mellem land og vand).
- Integration mellem (økonomiske) sektorer, som udnytter/påvirker kystens ressourcer.
- Integration mellem fagdiscipliner med sigte på at skabe en helhedsforståelse for de problemer, der er eller kan opstå i kystzonen.

De fleste enkeltprojekter og anlæg, der vil have indvirkning på kystzonen, er omfattet af bestemmelserne om vurdering af miljømæssige konsekvenser gennem VVM eller igennem udarbejdelse af visuelle vurderinger i forbindelse med lokalplanlægningen. Der er imidlertid ikke i den danske planlovgivning krav om vurdering af og planlægning for sammenhængende kystområder og for samspillet mellem land og vand.

Nordjyllands og Viborg Amter deltager i et Interregsamarbejde, hvor et af emnerne er integreret kystzoneplanlægning og forvaltning. Igennem dette arbejde opnås en erfaringsudveksling mellem teknikere fra forskellige landes regionplanforvaltninger.

På ovenstående høringer, hvor der har været stor deltagelse fra især amter og organisationer, har der været synspunkter/forslag om, at amterne skal planlægge for de nære kystvande i de indre farvande, mens det åbne hav fortsat skal være et statsligt kompetenceområde. For så vidt angår de indre farvande vil det nok fortsat være nødvendigt at sikre et tæt samarbejde mellem amter og stat (Trafikministeriet), og det skal vurderes, om der er dele af Trafikministeriets kompetence, der vil kunne overføres til amterne (evt. under forudsætning af, at det bliver et veldefineret arbejdsområde i amternes struktur og med deraf følgende ansættelse af kvalificeret personale). I de kommende år vil der formodentlig skulle ske en kvalificering af lovgivningen og udvikling af et tættere samarbejde forvaltningsniveauerne og sektorerne, hvis der skal gennemføres en integreret kystzoneplanlægning. Det bliver endvidere en opgave at placere ansvaret for opgaven.

Vurderinger af regionplaner og turistpolitiske redegørelser

I det følgende er der foretaget vurderinger af fire typiske regionplaners redegørelser og retningslinier for turisme og fritid. De fire amter er Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Århus Amt og Vestsjællands Amt. Det er bl.a. undersøgt, om og hvordan amterne har valgt at udarbejde sammenhængende turistpolitiske overvejelser, samt om og hvordan emnerne integreret kystzoneplanlægning og bæredygtighed indgår i de amtslige plandokumenter. Vurderingen er foretaget på grundlag af amternes regionplaner, eventuelle regionplan debatoplæg samt turistpolitisk materiale. Endvidere har der været gennemført drøftelser med regionplanlæggere m.fl. i amterne.

Følgende emner indgår i vurderingen:

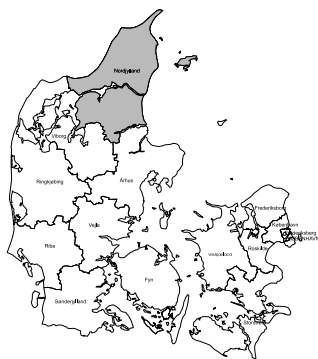
- Fornyelse af ferieområder,
- udvikling af særlige anlæg, fx. attraktioner,
- ophævelse af reservationer,
- overnatningsanlæg,
- særlige ferieformer/-temaer, byferie, grøn turisme, bondegårdsferie, blå turisme mv.,
- øget offentlig adgang til kysten

Der har ligeledes været afholdt drøftelser med udvalgte regionale turismeudviklings-selskaber (sammenfaldende med ovenstående amter) for at få synspunkter på den fysiske planlægning generelt og på de retningslinier mv. af specifik art af betydning for turismen, som fremgår af regionplanerne. Forholdet og eventuelle barrierer mellem planlægning/politik/handling i forhold til turismens aktører er søgt beskrevet.

27

Nordjyllands Amt

Materiale

- Forslag til turistpolitik for Nordjyllands Amt, Nordjyllands Amt, 1994,
- Nordjyllands Amts Turistpolitik 1994-97, Nordjyllands Amt,
- Liv på Østkysten, Nordjyllands milde kyst, Eksempelprojekt nr. 11: Muligheder for kulturturisme, Miljø- og Energiministeriet, 1995,
- Debatoplæg, Regionplan 1997, Nordjyllands Amt, april 1996,
- Regionplan '97 Nordjylland, Nordjyllands Amt,
- Strategi og rammeplan 1998-2000, Midt-Nord Turisme, august 1997,
- Attraktionsanalyse 1998 analyserapport og strategirapport, Midt-Nord Turisme,
- Debatoplæg om brugen af de nordjyske strande, Det grønne råd i Nordjyllands Amt, maj 1999,
- Forslag til Regionalt erhvervsudviklingsprogram for Nordjylland 1999-2003, Nordjyllands Amt, maj 1999,
- Debatoplæg, Regionplan 2001, Nordjyllands Amt, september 1999.

Bæredygtig udvikling

I 'Regionplan '97, Mål og strategier' fremgår det at et centralt punkt i planlægningen bliver bæredygtig udvikling. Der er behov for grundige overvejelser der tilgodeser både en beskyttelse af naturværdierne og turisterhvervets udviklingsmuligheder.

Erfaringerne med Norcoast projektet, som bl.a. omhandler emnet bæredygtighed, kan måske føre til at emnet bliver mere håndterbart således at det fremover kan blive udviklet og indarbejdet i den regionale planlægning.

Kystzonens planlægning

I debatoplæg til Regionplan 1997 var et af hovedemnerne kystplanlægning. Der blev lagt op til at der i regionplanen ville ske en prioritering af, hvor turismen skulle have lov til at udvikle sig yderligere og om der var landskaber, der skulle beskyttes for bebyggelse og tekniske anlæg. Endvidere blev det nævnt at regionplanen skulle vurdere om uaktuelle arealreservationer kunne ophæves og komme med forslag til sammenhængende turistpolitiske overvejelser.

I Regionplan '97 er kystzonen er inddelt i 3 områdetyper (s. 147-150):

- Område A, Regionalt kystlandskab, omfatter fortrinsvis områder der skal beskyttes
- Område B, : Planlagt kystlandskab, omfatter områder der kræver nærmere planlægning, allerede planlagte arealreservationer eller tracéer eller områder uden markante, regionale landskabs- eller naturinteresser.
- Område C, Kystlandskab, omfatter områder, som er uden eller med begrænset visuel forbindelse til kysten samt områder, som ikke er præget af denne.

I den kommende regionplan ventes der at ske en revurdering af denne opdeling af kystområderne. Amtets opdeling i destinationer går nemlig på tværs af den rekreative opdeling og det kan således være vanskeligt at genfinde koblingen mellem det turistpolitiske arbejde og regionplanens retningslinier.

I debatoplæg til Regionplan 2001 er kystens planlægning og turisme ikke i samme grad prioriteret. Amtet rejser dog spørgsmål om anvendelsen af de nordjyske strande, bevaring af kulturmiljøer og udviklingen i landdistrikterne. Endelig nævnes at beskrivelsen af de rekreative egne i regionplanen skal revideres efter ønske fra flere kommuner. Amtet vil ligeledes vurdere om retningslinierne for hoteller skal lempes, således at de (eller en del af et hotel) fremover kan omdannes til sommerhuse og ferielejligheder. Endelig vil amtet vurdere, om der er behov for flere vej- og stipassager til kysten.

Så længe det ikke er et lovkrav at amterne skal gennemføre en integreret kystzoneplanlægning vil amternes planlægning fortsat blive koncentreret om planlægning af kystområderne og det åbne land - og ikke vandsiden. Der er dog stor interesse i amtet for dette emne og amtet vil gerne påtage sig denne opgave, såfremt der bliver et lovgivningsmæssigt grundlag herfor.

Turisme beskrives fortsat som et selvstændigt emne i regionplanen, men samtidig inddrages andre emner som trafik og miljø i beskrivelsen af turismen, herunder visuel forurening både fra turistanlæg og tekniske anlæg i sårbare naturområder.

Det fremgår af regionplanen at turistudviklingen hidtil er sket, uden at der har været væsentlige konflikter. Nogle steder er grænsen imidlertid nået for, hvad natur og lokalbefolkning kan tåle. Blandt andet derfor er det et mål at udvikle de større turistområders bagland (fx Blokhus-Hune-området) (s. 51-53). Det har imidlertid vist sig at netop dette projekt ikke har lokal opbakning. Lokalbefolkningen har følt sig 'trynet' og derfor forsøger amtet nu at gennemføre en politik hvor turismen udvikles med respekt for lokalbefolkningens interesser. Fårup Sommerland vil gerne have mulighed for vækst med flere og stadig højere turistattraktioner. Amtet har i denne sag fastholdt sin hidtidige politik om at sommerlandet er afgrænset og at de omkringliggende ledige arealer er tiltænkt andre aktivitetsmuligheder. Endvidere er det besluttet at der ikke må opstilles aktiviteter der er højere end træhøjde - 20 m.

Turisme/turistpolitik

Blokhuis by er ikke længere et nedslidt turistområde. Der er gjort en stor indsats fra kommunens side for at få gennemført en forskønnelse af byen gennem en omlægning af trafikken, nedrivning af skæmmende bebyggelser og udformning af et nyt torv med aktiviteter og butikker. Derimod er der ikke sket fornyelser i selve sommerhusområderne. Det er amtets vurdering at der ikke er ressourcer i kommunerne til at løfte denne opgave.

Det er et mål for amtsrådet at kvalitetsudvikle turistprodukterne og at forlænge sæsonen. (s. 52) Det er et mål at ferie- og fritidsmulighederne skal udbygges for regionens egen befolkning.

Det fremgår, at der fremover vil være grund til særligt at være opmærksom på visuel forurening af amtets mest sårbare områder. Det gælder fra golfbaner, feriehoteller, vindmøller og højspændingsanlæg.

Amtet vil udpege særlige turistveje, for at lette turisternes adgang til deres mål (er dog ikke fulgt op i retningslinier og redegørelse).

Amtet er inddelt i rekreative egne med hver deres funktion i turismen og med hver deres naturgivne forhold. Hvert af områderne beskrives i regionplanen, der opstilles mål og strategier for udvikling af området. Nogle af budskaberne er meget detaljerede og direkte rettet til kommunerne, som evt. i samarbejde med erhvervsvirksomheder vil være de udførende af strategien. (s. 57-72).

I den kommende debat om regionplan 2001 bliver det interessant at følge hvorvidt de særlige problemer med aktiviteter og farlig bilkørsel på strandene kan tages op fx gennem en udpegning af aktive strande og stille strande. Umiddelbart er der opbakning hertil. Det Grønne Råd, med repræsentanter også fra det regionale turismeudviklingssselskab har udarbejdet et debatoplæg herom. En sådan planlægning kunne også være aktuel på andre vestkyststrande, hvor der er pres på anvendelsen.

29

Turistpolitiske overvejelser I Regionplanens 'Redegørelse og retningslinier' er der taget hul på udarbejdelse af 'sammenhængende turistpolitiske overvejelser'. Der lægges op til at amtet i den kommende periode i samarbejde med kommunerne vil arbejde videre med en samlet rekreativ planlægning.

Endvidere er amtet indgået i forskellige samarbejdsprojekter med det formål at søge at udvikle en udviklingsstrategi for turismen ikke kun der, hvor der allerede er turisme men også, hvor turismen har det svært. Turismen indgår i to Interreg-projekter: Norcoast og Seaside, som er internationale udviklingsprojekter med det formål at bringe Nordølandene tættere på en fælles forståelse af hinandens planlægningsproblemer og at medvirke til en gensidig erfaringsudveksling. Desuden har der i Nordjyllands Amt været gennemført et eksempelprojekt med støtte fra Miljø- og Energiministeriet. I eksempelprojekt nr. 11 beskrives mulighederne for at udvikle kulturturisme på østkysten. Eksempelprojektet indeholder bl.a. en handlingsplan med forslag til mangfoldiggørelse af turkort og temahefter, oprustning af lokalbefolkningen som formidler af sin egen egn, 'Bedre Værelses Skik' - oplæg til ombygning af f.eks. en landbrugsbygning, et kystbyhus og et stationsbyhus samt en lang række pilotprojekter, som f.eks. omfatter udvikling af øko-museet 'Lille Vildmose', bådprojekter og information.

Udfordringen i den kommende regionplan bliver at få indarbejdet alle disse initiativer i en sammenhængende turistpolitisk strategi for Nordjyllands Amt, som kan danne grundlag for de kommende års turismeudvikling og Midt-Nord Turismes arbejde.

I forslag til Regionalt Erhvervsudviklingsprogram, maj 1999, fremgår det således, at turisme gennem mange år har været et regionalt indsatsområde. De regionale turisttiltag skal stadig i høj grad koordineres via Midt-Nord Turisme, men der skal også skabes bedre sammenhæng mellem den regionale erhvervsmæssige, regionplanmæssige og kulturelle tilgang til turisme. Der er endvidere en række konkrete forslag til initiativer, der kan medvirke til at højne kvalitetsniveauet i turistsektoren. Nordjyllands Amt vil arbejde for, at der i den kommende regionplanrevision 2001 etableres en tæt koordinering mellem den erhvervspolitiske strategi for turisme og den fysiske planlægning. Udvikling af områder med potentiale for helårsturisme, cykelruter, vandrestier og fredede områder med betydning for turismen samt anvendelse af amtslige midler hertil er emner i den erhvervspolitiske strategi.

Særlige ferieformer temaer

Kur og helse er det aktuelle produktudviklingstema inden for hotelkonceptudvikling. Der er planlagt 6-7 centre, hvoraf 2 er en videreudvikling af eksisterende hotel- og kongreskoncepter.

Særlige anlæg attraktioner

Ønsket om at udvikle 7-8 særlige områder i Danmark, hvor turismen næsten vil få frit slag, er stadig aktuelt inden for dele af det Nordjyske turisterhverv. Muligheden for at udvikle oplevelsesparker med overnatningsmulighed kan blive sat på dagsordenen i fremtidige drøftelser af turismens udviklingsmuligheder.

Overnatningsanlæg

Lokalisering af nye overnatningsanlæg for turisme kan alene ske i tilknytning til eksisterende bysamfund og afhængigt af overnatningsanlæggets størrelse, skal det lokaliseres i en by der har en størrelse, der kan matche anlægget. Nordjyllands Amt har ikke hidtil givet tilladelse til at lokalisere nye overnatningsanlæg i tilknytning til eksisterende ferieanlæg, som loven åbner mulighed for. Generelt er holdningen, at der er tilstrækkelige overnatningsanlæg, og at der er behov for en kvalitetsudvikling og produktudvikling af de eksisterende overnatningsanlæg med henblik på at forbedre deres belægning og attraktion.

Et aktuelt emne er ønsket om at omdanne eksisterende hoteller til timeshare. Dette problem vil blive taget op i den kommende regionplan. Det kan overvejes at tillade, at hoteller kan nedlægges og omdannes til ferielejligheder, sommerhuse eller boliger hvis 50% af et hotel bliver omdannet og herved fortsat sikrer overnatningsmulighed for turister.

Sommerhusområder

Emnet 'forbedring af sommerhusområder' er medtaget med hensigtserklæringen fra loven og der er lagt op til at det skal vurderes om det er muligt at forbedre sommerhusområderne og at ombytte ubebyggede sommerhusområder til tættere ferie- og fritidsbebyggelse. Der er ikke sat geografi, tid eller ansvar på opgaven! (s. 96) Der er fortsat ca. 7.000 ledige sommerhusgrunde.

Poolhusbølgen er gået i stå. De er for dyre at vedligeholde og den var baseret på en helårsudlejning, som er ulovlig. Luksushuse skal nu alene indeholde spa og solarium. Fire store sommerhuskommuner ønsker at overføre store sommerhusområder til byzone med deraf følgende mulighed for helårsbeboelse.

Tilbageførsel af arealer

Det fremgår ikke af regionplanen, at der er sket tilbageførsel af arealer, men i forbindelse med det fremtidige turistpolitiske samarbejde mellem amtet og kommunerne vil det kunne indgå i overvejelserne.

Øget offentlig adgang til kysten

I den regionale planlægning er øget offentlig adgang til kysten et mål. Det er et emne, der vil blive yderligere fokuseret på i den kommende Regionplan 2001.

Organisering af turismearbejdet

Amtet er i 1996 indgået i et regionalt turistudviklingselskab. Fonden Turistudviklingselskab Midt- og Nordjylland, i daglig tale kaldet Midt-Nord Turisme. Det er et samarbejde mellem Turisteksportgruppen Nordjylland A/S, Nordjyllands Amt, Viborg Amt og kommuneforeningerne i de to amter. Endvidere formidler fonden samarbejdet mellem erhvervet, organisationerne og destinationerne i de to amter. Midt-Nord Turisme beskæftiger sig med strategiudvikling, strukturtilpasning og kompetenceudvikling inden for turismeområdet i regionen, produktudvikling og markedsføring. Midt-Nord Turisme forvalter endvidere støttemidler til lokale turistudviklingsprojekter, der fødes og skabes i destinationerne. Midt-Nord Turisme er endvidere bindeleddet mellem amtet og destinationsbureauerne, som dog også deltager i projekter, f.eks. Seaside.

Amtet og Midt-Nord Turisme deltager i Destination 21 - samarbejdet. Destinationen 'Himmerland' er udpeget som et forsøgsprojekt til udvikling af en grøn turistdestination.

Det Grønne Råd, som er nedsat af amtet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 64, skal rådgive amtsrådet i spørgsmål vedrørende administration af loven. Rådet er sammensat af en afbalanceret repræsentation fra henholdsvis erhvervsorganisationer og natur- og friluftorganisationer. I Nordjyllands Amt er der repræsentanter fra skovbruget, landbruget og Midt-Nord Turisme. Det Grønne Råd mødes 4 gange årligt og diskuterer bl.a. regionplanlægning, naturpolitik og friluftspolitik.

Nordkalot-amterne (Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Ringkjøbing Amt og Århus Amt) mødes 1 gang årligt for at diskutere regionplanlægning.

Det skønnes at 1/2 eller 1/3 af alle kommuner i Nordjyllands Amt har udarbejdet en turistpolitik. Så længe antallet ikke er højere, vil det være svært at engagere kommunerne i en debat om en sammenhængende turistpolitik og føre en konstruktiv, men også kritisk dialog med projektmagere. Turisterhvervet må acceptere, at der bliver sagt nej til projekter, der ikke passer ind i de turistpolitiske overvejelser.

Lidt historie

Nordjyllands Amt har en lang tradition for at planlægge for turisme i den regionale planlægning. Et omfattende turistpolitisk arbejde blev udarbejdet i 1980.

Materiale

Viborg Amt

- Udvikling af turismen i Viborg Amt, Viborg Amt, september 1991,
- Turismen i Viborg Amt, et debatoplæg om mål, muligheder og midler i turistpolitikken, Viborg Amt, oktober 1991,
- Forslag til Regionplantillæg nr. 6 om Ferie- og fritidsanlæg, Viborg Amt, januar 1993,
- Udvikling af turismen i Viborg Amt, årsrapport 1992, Viborg Amt, juni 1993,
- Udviklingsmuligheder for turismen i Viborg Amt, en undersøgelse - 1993, Viborg Amt, december 1993,
- Udvikling af turismen i Viborg Amt, årsrapport 1993, Viborg Amt, juli 1994,
- Udvikling af turismen i Viborg Amt, årsrapport 1994, Viborg Amt, juni 1995,
- Regionplan 1997-2009 for Viborg Amt, Viborg Amt, april 1997,
- Strategi og rammeplan 1998-2000, Midt-Nord Turisme, Midt-Nord Turisme, august 1997,
- Erhvervsudviklingsprogram 1998-2001 - et erhvervs og beskæftigelsespolitisk udviklingsprogram for Viborg amt, november 1997,
- Attraktionsanalyse 1998 analyserapport og strategirapport, Midt-Nord Turisme,
- Regionplanrevision 2000 - et debatoplæg, Viborg Amt, februar 1999.

Bæredygtig udvikling

I regionplanen er emnet bæredygtighed ikke behandlet som selvstændigt emne. I debatoplægget stilles spørgsmålet i forbindelse med emnet kulturhistorie: 'hvordan tilrettelægger vi en 'bæredygtig' udvikling, som både tilgodeser behovet for fornyelse og udvikling, og som samtidigt lever op til ansvaret for at videregive kulturarven'.

Bæredygtighed indgår i et vist omfang i tankerne bag udvikling af faciliteter og tilbud for turister, som ikke alene skal være til gavn for turister. De skal også komme lokalbefolkningen til gode.

Kystzonens planlægning

Amtsrådet er principielt enig i den nationale politik, som er udtrykt gennem planloven, at kysterne fortjener en særlig beskyttelse, og at der i højere grad skal åbnes for offentlighedens adgang og benyttelse. Amtet har ikke i denne regionplan gennemgået og vurderet amtets betydelige kyststrækning, men har planer om at udarbejde et regionplantillæg herom, som ikke alene vil indeholde en beskrivelse af arealer omfattet af 3-km zonen, men også de kystnære vandarealer. Amtet mener at overgangszonen mellem land og vand bør planlægges samlet f.eks. med hensyn til fastlæggelse af den ønskelige miljø- og naturmæssige tilstand, ønskværdigheden af kystsikringsanlæg og ønskværdige rekreative udnyttelsesmuligheder (side 81). Dette tillæg er fortsat undervejs.

Turisme/turistpolitik

I regionplanen omtales temaet turisme som et selvstændigt emne, der indeholder essensen af amtets turistpolitik, herunder hvilke målgrupper amtet vil satse på, inden for hvilke rammer turismen skal kunne udvikles, hvilke turismereformer der ønskes (aktivitets- og temaorienteret turisme), byernes rolle som støttepunkter og servicecentre for turismen, opdelingen af amtet i regionale og lokale turistplande samt opstilling af mål for hvilke funktioner der bør være inden for et opland. Endelig beskrives at amtet er opdelt i 4 turistdestinationer (den ene fungerer ikke endnu) samt et afsnit om organisering af turismearbejdet og økonomien heri (side 40-42).

Endvidere indeholder regionplanen et kapitel om ferie- og fritidsanlæg, der overvejende indeholder den traditionelle beskrivelse af udviklingsmuligheder for overnatningsanlæg

(hoteller, campingpladser, minicampingpladser, teltslagningspladser, vandrerhjem, lejer-skoler, oplevelsescentre, lystbådehavne mv.).

Kapitlet indeholder også en liste af emner, der i kommune- og lokalplanlægning for nyanlæg og udvidelser af eksisterende anlæg altid skal indgå i en konkret vurdering (side 103):

- Anlæggets påvirkning af omgivelserne, herunder af lokalbefolkningens levevilkår, den visuelle indvirkning på landskabet, samt sikring af andre interesser i området såsom naturbeskyttelse og jordbrug.
- Mulighederne for at anvende så tætte bebyggelsesformer som muligt for at minimere arealforbruget.
- Hvilke rekreative muligheder og aktiviteter som brugerne af anlægget forventes at få behov for, og hvor disse aktiviteter kan finde sted.
- Mulighederne for samtidig at forbedre offentlighedens adgang til kyster og andre naturområder.
- Hvilke serviceanlæg, der bør etableres for at sikre et attraktivt og velfungerende anlæg, herunder en beskrivelse af eksisterende serviceanlæg f.eks. i nærliggende centerbyer.
- Om der ved kystnær placering foreligger en rimelig planlægningsmæssig og/eller funktionel begrundelse for denne.
- Ligeledes bør kommunerne ved udarbejdelse af lokalplaner sikre, at ferieanlæggene friholdes for unødigt og uensartet skiltning.

Turisme er imidlertid også integreret i overvejelserne om udvikling af stort set alle emner omhandlet i regionplanen.

Eksempler herpå er:

- Af hensyn til turisme og lignende aktiviteter vil der hovedsagelig kunne opnås tilladelse til at klappe havbundsmaterialer i vinterhalvåret (side 97).
- Det er amtsrådets mål at fremme et naturligt fiskeliv i Limfjorden til gavn for erhvervsfiskeriet, lokalbefolkningens rekreative fiskeri og en bæredygtig udvikling af lystfiskerturismen (side 70).
- I forbindelse med udpegning af skovrejsningsområder er der taget hensyn til, om arealerne er bynære, eller om de ligger i turistområder, hvor skove giver befolkningen og turisterne særlige muligheder for daglig rekreation (side 69).
- Amtsrådet peger på Karup som en fremtidig vigtig lufthavn i Jylland til såvel indenrigs- som udenrigsflyvning. Karup bør også være interessant for ruteflyvning til udlandet (side 53).
- Der er i de seneste år brugt betydelige ressourcer på udbygning af amtets net af cykelstier, både transportstier til brug for bolig-arbejdssted trafikken og rekreative stier til udflugtstrafik og turister.
- De rekreative forbindelseslinier har betydning for hvor amtet kan forventes at deltage i etableringen af støttepunkter for friluftslivet (opholdsarealer, telt- og rastepladser, p-pladser).

Amtets turistpolitik er ikke ajourført, siden den blev udarbejdet i 1991 og indarbejdet i regionplantillæg nr. 6 i 1993. Målene er blevet gentaget i den seneste regionplan og vil nu endnu en gang blive medtaget i den kommende regionplan.

Følgende hovedtemaer ventes at kunne genfindes i den kommende regionplan:

- Natur, kultur og lokalsamfund skal bevares, turismen må ikke løbe lokalbefolkningen over ende og skal udvikles på et bæredygtigt grundlag i forhold til værdifulde natur- og kulturhistoriske landskaber og miljøer.
- Turismen skal udvikles overalt i amtet (decentralt), hvor der er muligheder for aktiviteter og oplevelser og baseres på de anlæg, som findes i forvejen.
- Byerne er vigtige som servicecentre for turismen med tilbyder også selv aktivitets og oplevelsesmuligheder.
- Produktudvikling og markedsføring.
- Overnatningsanlæg (feriehoteller, sommerhusområder, campingpladser, hyttebyer og minicampingpladser, vandrerhjem mv.)
- Revurdering og udtagelse af uaktuelle arealreservationer, ændring af allerede udlagte reservationer
- Opfordring til kommunerne om at gennemføre en detailplanlægning for ældre sommerhusområder med henblik på sanering og forbedring, forbedring af den offentlige adgang til kysten, udvikling af lokale turistoplande evt. i samarbejde med amtet.

I Erhvervsudviklingsprogrammet for 1998-2001 indgår turisme som et emne. Indledningsvis fremhæves regionplaninstrumentet som et vigtigt og godt koordinerende og styrende instrument, men under afsnittet om turisme er den fysiske planlægning helt fraværende. Det er en typisk erhvervspolitisk tilgang, der her er taget til emnet. I programmet fremhæves det at Midt-Nord Turisme vil være den væsentlige aktør på turismeområdet i Viborg Amt (side 56). Det fremgår af programmet at vigtige udfordringer i Viborg Amt i de kommende år er organisatorisk udvikling, produktudvikling, kompetenceudvikling og markedsføring. Programmet står overfor en revision, men der er intet der tyder på en tættere kobling til den fysiske planlægning.

De i regionplanen udpegede turistoplande er ikke sammenfaldende med de 3-4 destinationer i amtet og der er ingen planer om at udvikle denne sammenhæng.

Særlige ferieformer temaer

Som det fremgår af afsnittet om turisme i regionplanen vil amtsrådet arbejde for at fremme den aktivitets- og temaorienterede turisme. Det er en turisme, hvor turisten vælger feriemål ud fra hvor, der er mulighed for at dyrke en bestemt interesse eller aktivitet. Turismen i Viborg Amt må ikke være af en karakter, der løber lokalbefolkningen over ende, eller som ødelægger amtets vigtigste aktiv: naturen og landskaberne (side 41). De turismeformer, der skal fremmes, skal derfor bygge på de enkelte områders muligheder for oplevelser og aktiviteter. Det skal være en turisme, der fortrinsvis bygger på de anlæg, som findes i forvejen, dvs. eksisterende feriehoteller, sommerhusområder og byerne.

Særlige anlæg attraktioner

Regionplanen indeholder en udpegning af oplevelsescentre, lystbådehavne og golfbaner. Det fremgår hvilke der kan nyanlægges og hvilke der kan udvides. Støjende fritidsanlæg er tilsyneladende et særligt problem ikke mindst fordi der er så mange og at de ligger spredt også tæt på naturområder. Derfor er det et mål at antallet af skydebaner og motorbaner efterhånden nedbringes, således at disse aktiviteter samles på nogle færre velbeliggende anlæg. Amtet vil samarbejde med kommunerne om dette (side 111).

Der er, fordi det opfattes som en meget vigtig naturoplevelse at kunne høre naturens egne lyde, udpeget såkaldte 'stille områder', som skal friholdes for støjende anlæg,

overordnede veje, større bysamfund, råstofvindende virksomheder, flyvepladser, øvelsesterræner, skydebaner og motorsportsbaner (side 87).

Regionplanen indeholder en udpegning af ferieby eller -hotel og campingpladser. Det fremgår, hvilke der kan nyanlægges og, hvilke der kan udvides. For campingpladser fremgår endvidere, hvor der kan etableres op til 30% hytter. (Campingreglementet muliggør etablering af hytter svarende til 15% af det tilladte antal enheder, hvor planlægningsmæssige hensyn ikke taler imod det. For campingpladser der ikke er beliggende i værdifulde landskabsområder, naturområder el.lign. kan amtsrådet tillade opstilling af hytter svarende til 30 % af enhederne).

Endvidere indeholder regionplanen en række hensigtserklæringer for nyanlæg fx:

- at der kan indrettes mindre kursuscentre, idrætsskoler og lejrskoler samt op til 10 ferieboliger til udlejning i bygninger, som er overflødiggjort i forhold til deres oprindelige anvendelse.
- at der kan etableres vandrerhjem i egnscentre, kommuncentre, lokalcentre og særlige støttepunkter for turismen. Det konstateres at der især savnes vandrerhjem i større byer.

Derudover indeholder regionplanen en redegørelse for overnatningsanlæg med hensyn til størrelse, placering mv., der ikke skal optages i regionplanlægningen (side 105).

Det fremgår endvidere af redegørelsen at eksisterende overnatningsanlæg, spisesteder mv. skal søges fornyet og udbygget. Amtet (erhvervskontoret) har bevilget støtte til opgradering af mange campingpladser (ca. 10). Endvidere er der bevilget støtte til opgradering af hoteller og pensioner i tråd med den turistpolitiske målsætning om at kvalitetsudvikle eksisterende overnatningsanlæg.

Det fremgår af regionplanen at flere campingpladser er på vej til at udvikle sig til sommerhusområder og, at amtsrådet ønsker at denne udvikling standses (side 110). Dette spørgsmål ventes gentaget i den kommende regionplan.

Sommerhusområder

Amtsrådet opfordrer kommunerne til at gennemføre en detailplanlægning for de ældre sommerhusområder med henblik på en sanering og forbedring af disse områder. Endvidere opfordres kommunerne til at revurdere sommerhusområdernes anvendelse. Der kan i kommuneplanerne optages bestemmelser der muliggør en bedre udnyttelse af områderne, f.eks. ved deling af grunde eller ved at forbedre offentlighedens adgang til kysterne. I tilknytning til sommerhusområderne og bag disse kan der udlægges erstatningsarealer. Det fremgår ikke af redegørelsen om ubebyggede sommerhusområder kan omdannes til tættere ferie- og fritidsbebyggelse (side 107).

Tilbageførsel af arealer

Det fremgår af regionplanen, at der er sket en sanering af ældre arealreservationer. Amtsrådet forbeholder sig dog ret til på et senere tidspunkt igen at medtage disse reservationer, såfremt der de pågældende steder skulle foreligge aktuelle projekter, som i øvrigt er i overensstemmelse med amtsrådets generelle turistpolitik (side 103 og 110). Det kan også forventes at der med den kommende regionplan vil blive udtaget arealreservationer.

Øget offentlig adgang til kysten

Regionplanen indeholder en hensigtserklæring om at adgangs-, færdsels- og opholdsmuligheder for offentligheden skal forbedres til særligt attraktive badestrande, hvor en god vandkvalitet skal opretholdes, og tilstrækkelige bagarealer skal sikres (side 107).

Organisering af turismearbejdet

Amtets erhvervs politik har resulteret i øget samarbejde med erhverv, organisationer osv. I udformningen af en amtlig turistpolitik har erhvervets og 'de grønne' interesser ligeledes været stærkt involveret.

Amtet samarbejder permanent med 'Det Grønne Råd' og rekreativ planlægning, landskabs- og fredningsplanlægning.

Endvidere indgår amtet i et samarbejde med Nordjyllands Amt, turisterhvervet, destinationerne og de to kommuneforeninger i det regionale turismeudviklings selskab Midt-Nord Turisme, som varetager opgaver omkring strategiudvikling, produktudvikling, koordinering af den lokale information og markedsføring.

Amtet og Midt-Nord Turisme deltager i Destination 21 - samarbejdet og destinationen 'Himmerland' er udpeget som et forsøgsprojekt til udvikling af en grøn turistdestination.

Amtet deltager sammen med de øvrige vestkystamter i et samarbejde omkring Nordsøen - Nordsøkommissionen og det EU financerede Nordsøprogram under Interreg IIC. Amtet er endvidere interesseret i de øvrige initiativer der tages i EU omkring fysisk planlægning, det såkaldte European Spatial Development Perspective (E.S.D.P.).

Lidt historie

Viborg Amt har efterhånden skabt en tradition for at planlægge for turismen og integrere en turistpolitik i den fysiske planlægning. Den første turistpolitik blev udarbejdet i 1991. Den er fortsat gældende.

Århus Amt

- Turisme – status og ideer, Århus Amt, januar 1991,
- Turistpolitisk Handlingsprogram for Århus Amt 1992- 1995, Århus Amt, januar 1992,
- Notat om turisme i Århus Amt, Landskabskontoret Århus Amt, maj 1992,
- Turisme – strategi og muligheder, Århus Amt, marts 1993,
- Erhvervsprogram 1996-1999, Århus Amt, september 1995,
- Regionplan 1997 Århus Amt, Århus Amt, september 1997,
- Mål- og Strategiplan for turismeudviklingen i Østjylland i hovedtræk, Østjyllands Turismeudviklingsfond, Østjyllands turistudviklingsfond, oktober 1998,
- Turismeredegørelse 1998, Erhvervsafdelingen, Århus Amt, april 1999,
- Århus Amts Erhvervs politik 2000-2001, 1. udkast, Århus Amt, august 1999,
- Hvidbog for Østjyllands Turisme, resumé, Turismens UdviklingsCenter, oktober 1999,
- Turisme 1999-2002, notat udarbejdet af Erhvervsafdelingen Århus Amt.

Materiale

Bæredygtig udvikling

I Regionplan 1997 omtales emnet bæredygtighed ikke som et selvstændigt emne. Der er heller ikke planer om at lade emnet indgå i den kommende regionplanrevision.

Kystzonens planlægning

Kystnærhedszonen er beskrevet som et selvstændigt emne i regionplan 1997. Lovens intentioner er videreført i redegørelsen og retningslinierne. Der lægges op til kommu-

nerne at ophæve uudnyttede og ikke aktuelle arealreservationer. Det fremgår ikke af regionplanen at uaktuelle arealreservationer er udtaget af den regionale planlægning (side 45).

Integreret kystzoneplanlægning omtales ikke og ventes heller ikke behandlet i den kommende regionplanrevision.

Turisme/turistpolitik

Ferie- og fritidsanlæg beskrives fortsat som selvstændige emner i regionplanen, herunder turisme. Trods forarbejder, analyser og strategipapirer, indgår kun enkelte mål og hensigts-erklæringer for turismen i regionplanen.

I Regionplanen fremgår at amtsrådet ønsker at fremme turismen overalt i amtet, hvor det kan ske med respekt for naturen og lokalbefolkningens interesser. Særligt vil amtsrådet arbejde for at turismen udvikles i områder, der er hårdt ramt af arbejdsløshed. I Erhvervsprogram 1996-1999 fremgår det endvidere, at amtet ønsker at satse på initiativer, der kan forlænge sæsonen eller opbygge nye sæsoner, således at der skabes varige arbejdspladser. Der er ikke i regionplanen nærmere overvejelser, om der herigennem kan skabes en realistisk turistudvikling.

Udviklingsmulighederne inden for amtet er vurderet og følgende områder er udpeget: Djursland, hvor amtsrådet især vil støtte en udvikling af turismen på Norddjursland, Mariager Fjord-området og Det Midtjyske Søhøjland samt i Århusområdet.

Amtsrådet prioriterer ferieboliger til udlejning frem for flere private sommerhuse og vil være indstillet på at bruge lovgivningens muligheder for at udnytte bestående bygninger til ferieformål.

I den kommende regionplan er der lagt op til at amtsrådet skal vedtage en friluftspolitik, der bl.a. vil indeholde udbygning af det regionale stinet, naturgenopretning, planlægning af særlige temaer og af arealer til nye store feriefritidsanlæg.

Særlige ferieformer temaer

Regionplanen berører ikke dette emne. Af Erhvervsprogram 1996-1999 fremgår det, at amtet kan bidrage til etablering af nye attraktioner gennem lån fra Frigørelsesafgiftsfonden samt yde bistand i forbindelse med forprojekter og undersøgelser. Der tages initiativer til temaorienteret produktudvikling omkring følgende emner:

- kulturturisme,
- maritim turisme,
- lystfiskeri.

Endvidere vil erhvervsafdelingen medvirke til:

- at samarbejdet mellem turisterhvervet/organisationerne og kulturområdet øges gennem en øget information og koordinering af kulturudbuddet,
- udvikle nye produkter fx. vandreture, cykelruter og information om naturen,
- gøre amtet til Danmarks mest attraktive lystfiskerområde, gennem information om fiskepladser, udvikling af nye samarbejder, markedsføring og konkurrentovervågning,
- udbygge de tværamtslige samarbejder,
- til stadighed at udvikle de attraktioner, som erhvervsafdelingen har støttet,
- udbygge et net af nøglepersoner, som kan være gode ambassadører for Østjylland når det gælder afholdelse af store møder og kongresser,
- markedsføring af Østjylland generelt og af de enkelte temaer,

- udarbejde statistik og analyser om turismen.

Særlige anlæg attraktioner

Regionplanen indeholder en udpegning af særligt arealkrævende fritidsanlæg som forlystelsesparker, dyreparker og lignende. De skal som udgangspunkt placeres udenfor kystnærhedszonen. Regionplanen indeholder også retningslinier for placering af fritidshavne og særligt støjende fritidsanlæg.

Overnatningsanlæg

Regionplanen indeholder en udpegning af hoteller, ferieby og lignende, campingpladser og primitive teltpladser. Der er både udpeget konkrete arealreservationer hertil og reservationer, som ikke fremgår af kortbilaget.

Sommerhusområder

'Forbedring af sommerhusområder' indgår ikke specifikt i regionplanen, men der lægges op til, at kommunerne kan ændre anvendelsen af ledige arealer i udlagte sommerhusområder til ferieanlæg med indtil 100 sengepladser eller til offentlige, rekreative formål. Det er amtets holdning, at mindre arealkrævende ferieformer som ferieboliger til udlejning skal fremmes frem for at opføre flere individuelle sommerhuse. Det er overladt til kommunerne at tage initiativer hertil.

Tilbageførsel af arealer

Det fremgår af regionplanen at amtsrådet har haft vanskeligt ved at planlægge for en tilbageførsel af arealer. Der er fortsat mange uaktuelle - og også urealistiske arealudlæg - som ikke udtages af regionplanlægningen med mindre det sker i forbindelse med den statslige godkendelse af regionplanen. Amtet opfatter arealreservationerne som valgmuligheder.

Øget offentlig adgang til kysten

Emnet berøres med retningslinien under kystnærhedszonen: 'Planlægningen skal sikre offentlighedens adgang til kysten'. Det er ikke omtalt under emnet stier.

Organisering af turismearbejdet

Amtet har ydet et stort arbejde som fødselshjælper for det regionale turistudviklingsselskab Østjyllands Turistudviklingsfond, som er et samarbejde mellem Destination Djursland, Destination Kronjylland, Region Århus Fonden og Århus Amt. Fonden har til opgave at koordinere planlægning og udvikling af turistfremmeaktiviteter, udvikle en fælles markedsføring af området og at være initiativtager af tværregionale aktiviteter inden for produktudvikling.

Amtet (Erhvervsafdelingen) arbejder derudover sammen med turistbureauer, destinationer og turisterhvervet omkring udviklingsprojekter, fx lystfiskerturisme. Der er p.t. 3 destinationer i Århus Amt - Djursland, Århus og Samsø mv. Amtet er opdelt i fire destinationer, men samarbejdet i Destination Søhøjlandet er nedlagt.

I Erhvervsprogrammet 1996-1999 fremgår det, at der skal skabes dialog og samarbejde med turisterhvervet og regionplanlægningen. Dette mål er fortsat aktuelt.

Amtet følger arbejdet med Destination 21 tæt, men har ikke valgt at deltage med konkrete pilotprojekter. Amtet stiller sin viden om natur- og miljøgrundlaget til rådighed for turisterhvervet. Amtet udarbejder temaguides og informationsmateriale om naturen, stier og veje og støtter den fælles markedsføring af området.

Lidt historie

Århus Amt udgav sit første turistpolitiske program i 1992 og har siden da været involveret i en række initiativer inden for turisme. Disse har hovedsagelig bestået i udvikling af

forskellige former for tematurisme, etablering af samarbejder, planlægning af nye attraktioner og markedsføring.

Østjyllands Turistudviklingsfond blev stiftet i december 1997 og var fuldt funktionsdygtig et stykke ind i 1998. Turistudviklingsselskabet har i den korte tid, de har eksisteret, ikke haft mulighed for at præge regionplanlægningen. Etablering af et samarbejde mellem turistudviklingsselskabet og regionplanafdelingen vil sandsynligvis kunne kvalificere regionplanlægningens turismeafsnit - og omvendt.

Århus Amt har på grund af arbejdet med en jysk-fynsk erhvervsredegørelse, valgt ikke at foretage væsentlige ændringer i den turismepolitik, som er gældende til og med 1999. En tilretning af turismepolitikken vil blive foretaget i forhold til de anbefalinger, den jysk-fynske erhvervsredegørelse vil komme med. Arbejdet hermed ventes tilendebragt i løbet af år 2000.

Indtil udgangen af år 2000 har amtet forpligtet sig til at løse en række opgaver inden for turismeudvikling i forhold til Østjyllands Turistudviklingsfond. Herefter er amtets rolle uvis. Det forventes at der fortsat vil være en betydelig arbejdsindsats i amtet, om end den ventes beskåret fra 4-5 til 2-3 medarbejdere. Det skyldes at det statslige driftstilskud ophører, hvorefter amtet forventer at skulle bidrage med driftstilskud til fondens arbejde.

Vestsjællands Amt

- Turisme i Vestsjælland frem mod år 2000 - Debatoplæg fra en projektgruppe, Vestsjællands Amt, marts 1988.
- Regionplan 1989-2000, Tillæg 8, Overnatningsanlæg for Turismen - Retningslinier for Naturforvaltning og rekreative anlæg, Vestsjællands Amt, februar 1992.
- Debat regionplan 1993-2004, Vestsjællands Amt, august 1992.
- Sommerhusområder i Odsherred, Forslag til handlingsplan, april 1993, Vestsjællands Amt, Dragsholm, Nykøbing-Rørvig og Trundholm Kommune.
- Forslag til amtsrådets indsats på turismeområdet - to modeller, Vestsjællands Amt, april 1994.
- 5 politiske indsatsområder, Vestsjællands Amt, marts 1997.
- Naturforvaltning, langsigtet handlingsplan 1997-2008, Vestsjællands Amt, oktober 1997.
- Regionplan 1997 - 2008 Vestsjællands Amt, Vestsjællands Amt, november 1997.
- Turistpolitik og strategiplan 1999-2003, Turist Marketing Sjælland Vest, april 1999.
- Vestsjælland efter broerne, debat Regionplan 2001-2012, maj 1999.

Materiale

Bæredygtig udvikling

I Regionplan 1997-2008 omtales emnet bæredygtighed som et selvstændigt emne sidst i regionplanen under overskriften Lokal Agenda 21. I kapitlet refereres intentionerne fra konferencen om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992 om at en bæredygtig udvikling skal ske gennem tværsektorielt samarbejde og ud fra en helhedsorienteret synsvinkel og baseres på en aktiv borgerinddragelse.

I debatoplæg til regionplan 2001 - 2012 er Agenda 21 medtaget som et emne der skal debatteres og som skal indgå i regionplanen. Det fremhæves, at der ikke er udarbejdet en amtslig Agenda 21, men at amtet har iværksat initiativer og i øvrigt arbejder ud fra

devisen 'fej for egen dør'. Det er besluttet, at amtet skal udarbejde en Agenda 21 politik som skal gennemsyre alle kapitler i regionplanen.

Amtsrådet har vedtaget en vision for Natur & Miljø og Vejområdet i Vestsjællands Amt, hvor aktiv borgerinddragelse og en ændret myndighedsrolle er højt prioriteret. Administrationen skal således også være aktiv rådgiver og sparringspartner.

Amtsrådet har vedtaget en række principper for miljøindsatsen og fastlagt en række mål for de næste 4 år. De første initiativer til udmøntning af miljøpolitikken er iværksat efter princippet 'fej for egen dør'. Der er gennemført følgende konkrete initiativer:

- Solvarmeanlæg som supplement til varmesystemet på 29 institutioner.
- Der er gennemført et pesticidprojekt med det formål at reducere brugen af pesticider og så vidt muligt at ophøre med at bruge pesticider.
- Der er gennemført en undersøgelse af forbruget af rengøringsmidler, som har ført til udarbejdelse af en indkøbsliste med produkter fra miljøcertificerede virksomheder og til iværksættelse af kampagner for brug af fiberkarklude (- brug af kemikalier og reduktion af vandforbruget med ca. 80 %).

Amtsrådet har endvidere samarbejdet med 66 af de største virksomheder i amtet om at udarbejde miljøregnskaber.

Amtet deltager ligeledes i en arbejdsgruppe nedsat af Amtsrådsforeningen bestående af lokale Agenda 21 kontaktpersoner i amterne. Arbejdsgruppens formål er at sikre en erfaringsudveksling, danne nye netværkssamarbejder og skabe inspiration i forvaltningerne til tværsektorielt samarbejde.

Kystzonens planlægning

Kystnærhedszonen er beskrevet som et selvstændigt emne i Regionplan 1997-2008. Lovens intentioner er videreført i redegørelsen og retningslinierne. Det fremhæves at eksisterende kystbeskyttelse kan vedligeholdes. Amtet anbefaler at ny kystbeskyttelse skal ske så skånsomt som muligt for kystmiljøet og de rekreative værdier. Der lægges op til at kommunerne ved revision af kommuneplanerne skal revurdere ubebyggede byområder, sommerhusområder og anlægsområder i kystnærhedszonen. Det skal vurderes om uudnyttede og ikke aktuelle arealreservationer kan ophæves (side 30).

Det fremgår at der er arealreservationer til sommerhusområder, der udtaget af den regionale planlægning og som skal tilbageføres til landzone fordi de er beliggende inden for områder med natur- og kulturhistoriske interesser (side 58). Der er også udtaget andre uaktuelle arealreservationer til anlæg som lystbådehavn, vandrerhjem, campingplads, feriehotel. I stedet for nogle af disse reservationer er der udlagt erstatningsarealer andre steder (side 122).

Kystzonen er i redegørelsen opdelt i en række delstrækninger ud fra kystens landskabelige karakter og hidtidige anvendelse. For hver kyststrækning har amtsrådet vedtaget en målsætning for kystens fremtidige udvikling. Kystens opdeling er sammenfaldende med de delområder for turisme, der er beliggende kystnært (side 120-123 og 64).

Lokalisering af vindmøller er et emne der er behandlet særskilt i forhold til kystnærhedszonen. Det er således fastlagt, at der ikke må opstilles vindmøller i sommerhusområder

og, at der kun undtagelsesvis må opstilles vindmøller i kystnærhedszonen og i besøgsområder (side 131 og 39).

Integreret kystzoneplanlægning omtales ikke, men der tages dog tilløb til at amtet også ønsker at 'blande sig i' vandsiden, som ved kystbeskyttelse (side 30) og for råstof-indvinding og muslingefiskeri (side 91), selvom det er andre myndigheder der skal give disse tilladelser. Det praktiseres i forbindelse med VVM-sager som fx. Stignæs containerhavn, hvor amtet har samarbejdet med Kystinspektoret.

Kystområderne ventes behandlet i den kommende regionplan. Der lægges i debatoplægget op til, at der skal ophæves flere reservationer, at der skal ske en regulering af byernes vækst, at der kan blive tale om udpegning af landskabsstrøg eller -kiler, der skal bevares og, at der skal udpeges hvor der er behov for en forbedring af den offentlige adgang til kystområderne bl.a. i form af stier.

Integreret kystzoneplanlægning, hvor der også tages stilling til vandområderne, kan ventes behandlet i den kommende regionplanrevision for så vidt angår forureningen af de nære kystvande. Det er rejst som et spørgsmål i debatoplægget.

Turisme/turistpolitik

Turismen er et af de erhverv, som der er store forventninger til beskæftigelses- og indtjeningsmæssigt, men det er vanskeligt at størrelsessætte. I Regionplanen er der under afsnittet om arealer til fritidsformål beskrevet de mål, som amtsrådet har sat for den rekreative og turistmæssige udvikling i amtet. Regionplanen bygger i det store og hele på det regionplantillæg nr. 8, som blev udarbejdet i 1992 som følge af et pres fra kommunerne, der ønskede at udlægge nye arealer til feriehoteller. Regionplantillægget omfattede alene overnatningsanlæg og som det fremgår blev det udarbejdet uden at der var en af amtsrådet fastlagt turistpolitik. Amtsrådet fandt således at regionplantillægget skulle danne grundlag for den fremtidige politik.

Af regionplanen fremgår det bl.a. at turismen skal udvikles på et bæredygtigt grundlag i forhold til natur og miljø, at udviklingen så vidt muligt skal tage udgangspunkt i bestående anlæg og at nye anlæg placeres i tilknytning til byerne og sommerhusområderne. Det er endvidere et mål at fremme nye turistattraktioner og udflugtsmål med udgangspunkt i amtets natur- og kulturværdier og at sikre og udbygge offentlighedens adgang til strandene (side 63).

Disse mål genfindes i 'Turistpolitik og Strategiplan 1999-2003', udarbejdet af Turistmarketing Sjælland Vest, og er endvidere suppleret med mål om, at turismen bliver afbalanceret, så regionen bliver mindre sårbar overfor konjunktursvingninger og ændringer i præferencer samt, at turismen udvikles, så den med turisterhvervet forbundne sæsonproblematik, ikke skaber affolkning af de turistintensive områder i vinterhalvåret. 'Turistpolitik og strategiplan 1999-2003' er ikke koordineret med amtet eller med regionplanafdelingen, bortset fra den koordinering der ligger i at amtet har en repræsentant i bestyrelsen.

De konkrete turistpolitiske mål, mål som er relateret til de enkelte emneområder eller geografiske lokaliteter i amtet er ikke fremstillet samlet, men optræder i de følgende afsnit i regionplanen.

I afsnittet om vurdering af anlægsområder til ferie- og fritidsformål fremgår det således at amtet ønsker at fremme bosætning, erhverv og turisme på øerne (side 122).

I afsnittet om kystnærhedszonen er kystens delstrækninger beskrevet og der er opstillet mål for de enkelte strækninger, herunder også om det er et mål at øge turismen. Det fremgår, at Storebæltskysten og Odsherreds Nordkyst og Sejerø Bugt kan udvikles for flere turister ved en intensiveret udnyttelse af sommerhusområderne (side 121). Af redegørelsen fremgår det at amtet vil intensivere turismen i Storebæltsområdet (side 161). Der nævnes også øget udlejning i sommerhusområderne (bl.a. side 168).

Der er ikke foretaget en gennemgang af de resterende af amtets delområder og af besøgsområderne og ikke opstillet mål for hvert enkelt område.

I redegørelsen fremgår det at besøgsområderne kan udvikles med stier, opholdsarealer, mindre parkeringspladser, informationstavler, minimuseer, spejderhytter, lejrhytter, teltpladser, naturskoler, mindre friluftsgårde o.l. (side 158).

Der refereres også til, at retningslinierne for anlæg af lystbådehavne bl.a. bygger på turistpolitiske mål for udbygning af sejlerturismen, men disse mål er ikke nærmere omtalt (side 165).

I debatoplægget beskrives, at der i den gældende regionplan er udpeget rekreative besøgsområder, og at der er planlagt for en kraftig udbygning af det rekreative stinet, og at staten anbefaler, at det overvejes at udarbejde en regional friluftsstrategi i fællesskab med lokale organisationer. Det fremgår ikke af debatoplægget hvordan amtet forholder sig til disse emner.

Regionplanen indeholder ingen tydelig prioritering af særlige ferieformer, der ønskes prioriteret. Der er dog tiltag i denne retning. Som det er fremhævet andet steds fremgår det, at turismen foretrækkes udviklet inden for bestående overnatningsanlæg. Mange steder nævnes sommerhusområderne som et potentiale for en øget turisme, herunder også udlejning af sommerhuse.

Følgende temaer omtales som udviklingsområder:

- Cykel- og vandrerturisme,
- den blå turisme,
- bondegårdsferie,
- golfferie.

Der er konkrete initiativer omkring udvikling af et historisk oplevelseskoncept omkring Korsør Søbatteri, Tårnborg, Trelleborg og Antvorskov, et besøgscenter ved Korsør, et velkomstcenter ved Antvorskov og en attraktion ved Åmosen. Der har været ønsker om etablering af et cowboyland og et indianerland, men projekterne er gået i sig selv igen. Der er generelt ikke et pres for nye arealreservationer.

Regionplanen indeholder arealudlæg til såkaldt andre rekreative anlæg. Det kan omfatte støttepunkter for ophold og naturformidling placeret i besøgsområder, men også anlæg som sommerlande, tivoliparker, temparker, vandlande og mindre aktivitetsområder. Der er opstillet kriterier for lokalisering af disse typer af anlæg, men kun foretaget en konkret arealreservation til et mindre aktivitetsområde ved Havnsø.

Særlige ferieformer temaer

Særlige anlæg attraktioner

Overnatningsanlæg

Det fremgår ikke om der er planer om anlæg af nye golfbaner, men det nævnes som et turismepotentiale, herunder også hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt/ønskværdigt at etablere overnatningsanlæg i tilknytning til golfbanerne (side 165). Der er to golfbaner, der er beliggende ved hoteller (Korsør Parkhotel og Skjoldnæsholm).

Sejlads med vandscootere er reelt ikke en mulighed i Vestsjælland. Der er udpeget kyster, hvor man kan sejle, men det er ikke muligt at sejle ud fra de relevante havne, fordi havnemyndighederne ikke vil give tilladelse hertil (side 175).

Det regionale stinet er planlagt udvidet fra de nuværende 280 km til i alt 700 km. Der er ikke afsat midler hertil. Der er dog, i modsætning til andre amter, foretaget en prioritering. Færdiggørelse af Isefjordstien har første prioritet, og færdiggørelse af Trelleborgstien mellem Korsør og Skjoldnæsholm har anden prioritet (side 65).

Regionplanen indeholder en udpegning af eksisterende og nye overnatningsanlæg og antallet af senge (side 66-72). Nogle områder er udpeget med en konkret lokalitet andre som en principiel placering. De fleste nye anlægsområder er lokaliseret inden for kystnærhedszonen, men der er dog også reservationer til feriehoteller, campingplads og et såkaldt andet rekreativt anlæg indenlands (side 29).

Der er fastlagt en ramme for antallet af hotelsenge/campingenheder, som er opdelt på kommuner og delområder men der er ikke fastsat en øvre grænse for størrelsen af de enkelte anlæg. Udover denne ramme er det muligt at etablere byhoteller. Selvom der er udtaget arealreservationer til feriehoteller er den samlede ramme fortsat meget stor, idet der kan opføres 5 gange så mange hotelsenge og næsten det dobbelte antal campingenheder, som der er i dag.

Der er muliggjort at alle campingpladser kan etablere hytter op til 15 % af kapaciteten og at campingpladser. Ved de regionale centre kan opføre 30 % hytter. Derudover muliggøres det, at der kan etableres primitive teltpladser med op til 5 telte på beboede ejendomme. Det er også et mål at der etableres primitive lejrpladser for småbåde i Odsherred øst - dvs. Isefjorden.

Etablering af overnatningsanlæg i tilknytning til golfbaner kan ske, hvor der er udlagt areal til feriehoteller.

Vandrerhjem kan i henhold til regionplanen etableres i byområde og sommerhusområde og i eksisterende bygninger i det åbne land såfremt de beskyttelsesmæssige og planlægningsmæssige forhold ikke taler imod dette. Amtet bør ved næste regionplanrevision overveje om en placering af vandrerhjem uden for byområder fortsat skal være mulig, da vandrerhjem i dag typisk er en byfunktion.

Landboturisme kan etableres i overflødige bygninger på landet. Der kan etableres op til 10 ferielejligheder/værelser til udlejning under hensyntagen til beskyttelsesinteresser og planlægningsmæssige interesser.

Lystbådehavne kan udvides i anlægsområder udlagt til lystbådehavne. I områder, hvor der er beskyttelsesinteresser for vandarealet, skal anlæggene forbeholdes sejlbåde. Hvordan dette kan reguleres fremgår ikke.

Sommerhusområder

Forbedring af overnatningsanlæg er et påtrængende problem i følge Turist Marketing Sjælland Vest, ikke mindst for nogle campingpladser. Det er imidlertid ikke et emne der berøres i regionplanen. Det bør vurderes, om der kan afsættes ressourcer til at foretage en gennemgang og vurdering af campingpladserne, herunder deres fornyelsesbehov.

'Forbedring af sommerhusområder' indgår ikke specifikt i regionplanen, men der lægges op til, at kommunerne kan ændre anvendelsen af ledige arealer i udlagte sommerhusområder til anden rekreativ benyttelse og bebyggelse end ferieboliger. I kommuneplanerne skal der fastlægges rammer, med henblik på at fastholde eller forbedre dem som attraktive ferie- og fritidsområder.

Sommerhusene er i de seneste år blevet forbedret dels pga. et generationsskifte blandt ejerne, som er i fuld gang, og dels pga. den gennemførte miljømærkning. Der sker nedrivning af huse for at kunne genopføre nye. Der opføres i stedet kvalitetshuse (ikke poolhuse), som også efterspørges af turister.

I henhold til regionplanen skal der ligeledes i kommuneplanerne redegøres for mulighederne for at ændre anvendelsen af større ubebyggede arealer inden for planlagte sommerhusområder med henblik på anlæg af mere koncentrerede ferieformer (feriehoteller, feriecentre, feriebyer, feriekolonier, vandrerhjem og campingpladser samt fællesanlæg for et helt sommerhusområde). Det fremhæves, at etablering af fællesanlæg i sommerhusområderne vil kunne øge muligheden for at udleje de eksisterende sommerhuse. Der er ikke foretaget en samlet planlægning eller en prioritering af, i hvilke sommerhusområder det vil være muligt eller ønskeligt at overveje at omdanne den uudnyttede kapacitet til mere koncentrerede ferieanlæg eller, hvor det ville være relevant/ønskeligt at etablere fællesanlæg (side 116).

I kommuneplanerne skal det endvidere vurderes om udstykkede arealer med beskyttede naturtyper kan tilbageføres til landzone.

Endelig skal der i kommuneplanen tages stilling til hvorledes forholdene for endagsturismen i sommerhusområderne skal forbedres (side 25). Hvordan dette skal/kan ske er der ingen anvisninger til. Men initiativerne til at forbedre bevægelseshæmmedes adgang til strandene er et af dem. Det er gennemgående i regionplanen, at det forventes, at kommunerne skal tage konkrete initiativer til en planlægning og udvikling af sommerhusområderne.

Omdannelse af sommerhusområder til helårsformål er i strid med regionplanen. Dog er det en mulighed (som lovgivningen giver) at pensionister, der opfylder visse betingelser, kan bo i deres sommerhus.

Af hensyn til en sikring af dagligvareforsyningen i de mindre bysamfund tillader regionplanen kun undtagelsesvis en vækst i bruttoetagearealet til dagligvarebutikker i sommerhusområderne. Men en vurdering af de enkelte sommerhusområders behov for en udvidelse af butiksareal og, hvilke der er beliggende så tæt på et bysamfund, så en udvidelse ikke vil være nødvendig/ønskelig er ikke gennemført (side 140).

Tilbageførsel af arealer

Det fremgår af regionplanen at amtsrådet har planlagt for en tilbageførsel af arealer, både uudnyttede sommerhusområder og andre anlægstyper (bl.a. side 155). Der er dog fortsat mange arealudlæg og en stor reserve inden for såvel feriehoteller og campingpladser (i alt

Øget offentlig adgang til kysten

25 arealreservationer i kystzonen og 23 i indlandet). Såfremt en kommune vælger at ophæve en lokalplan for et planlagt feriehotel, kan et tilsvarende antal sengepladser etableres et andet sted inden for området (side 161) ud fra sammenhængende turistpolitiske overvejelser, jf. planloven.

Allerede med debatoplæg til regionplan 1993-2004 blev det nævnt, at amtsrådet ville forbedre den offentlige adgang til kysterne gennem fredninger. Det fremgår af regionplanen, at amtet ønsker at forbedre den offentlige adgang til kysten, og det forudsættes, at kommunerne gør en tilsvarende indsats ved udarbejdelse af lokalplaner først og fremmest i sommerhusområder og byområder (side 123). Opfølgningen af amtets mål er dog vanskelig, idet der ikke afsættes midler til at anlægge regionale stier (side 159).

Kysterne fremhæves som vigtige friluftsområder, og at der generelt er behov for at forbedre befolkningens adgang hertil. Det kan ske ved opkøb eller fredning og eventuelt anlægge parkeringspladser og toiletter (side 158). Det fremgår ikke af regionplanen om amtet har sktuelle planer herom.

Inden for de enkelte delområder i den rekreative hovedstruktur er det et gennemgående ønske at udbygge stinettet og nogle steder også p-pladser og informationstavler mv. (side 156-159). Det er ikke specielt fremhævet, at det er adgangen til kysten og strandene der ønskes forbedret ligesom der ikke er sat konkret geografi på hvor der ønskes etableret støttepunkter mv. (fx p-pladser og informationstavler).

I hæftet '5 politiske indsatsområder' fra 1997 er et af målene at forbedre mulighederne for adgang til og oplevelse af det åbne land. Herunder er delmålene: at der etableres 4 nye adgange (udover de to eksisterende) til kysten for bevægelsehandicappede, at det regionale stinet udbygges med 60 km, at opstille 4 fugle- og udsigtstårne, og i samarbejde med kommuner at etablere stier mellem byområder og det omgivende landskab, hvor der i dag kun er ringe adgang. Disse mål er fulgt op gennem handlingsplanen for naturforvaltning og gennem afsættelse af midler til naturforvaltning. Budgettet for de kommende tre år er endvidere øget.

Organisering af turismearbejdet

Amtet støtter det regionale turistudviklingselskab Turist Marketing A/S Sjælland Vest (TMSV). TMSV vil ikke få støtte fra staten, før det indgår i et tværregionalt samarbejde med øvrige amter på Sjælland. Turist Marketing udarbejder strategier og handlingsplaner for turistfremmeindsatsen og støtter samtidig et tværkommunalt samarbejde på turistområdet (side 11). Af 'Turistpolitik og strategiplan 1999-2003' fremgår endvidere, at selskabet skal udforme og gennemføre en turistpolitik med tilhørende strategier og handlingsplaner for Vestsjælland og tilhørende områder. Selskabet skal endvidere forestå udviklingsopgaver inden for turismeområdet.

En af selskabets fire delmål er at samarbejdet med amtslige forvaltninger om gennemførelse af en sammenhængende turistpolitik øges. Det er derfor et mål, at der afholdes tre dialogmøder med relevante forvaltninger/organer på amtsniveau årligt. Det drejer sig især om Natur & Miljø, Kultursekretariatet, Vejområdet, Det Grønne Råd, Kulturmiljørådet. Et aktuelt problem i forhold til at gennemføre dette samarbejde er manglende økonomi.

Lidt historie

Vestsjællands Amt deltog i 1993 i et samarbejde med Dragsholm, Nykøbing-Rørvig og Trundholm Kommune om udvikling af en fælles handlingsplan for sommerhusområder i Odsherred. I projektarbejdet deltog endvidere turistcheferne i Odsherred, repræsen-

tanter for sammenslutningen af sommerhusgrundejerforeninger i de tre kommuner og Friluftsrådet.

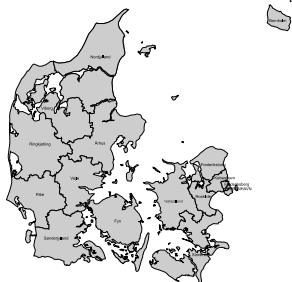
Handlingsplanen blev udarbejdet i fællesskab og blev at betragte som et debatoplæg. Projektets vurderinger og forslag var ikke nødvendigvis i alle forhold i overensstemmelse med deltagernes opfattelse. Det der bl.a. var uenighed om var, hvordan emnet 'udlejning af sommerhuse' skulle behandles. Desuden var der forskel på sommerhusgrundejerforeningernes holdninger og turistchefernes holdninger til udvikling af støttepunkter omkring strandene.

Handlingsplanens anbefalinger er i store træk at genfinde i Regionplan 1997-2008.

I april 1994 udarbejdede Vestsjællands Amt en rapport 'Forslag til amtsrådets indsats på turismeområdet - to modeller', som dannede grundlag for den politiske stillingtagen til amtsrådets fremtidige indsats på turismeområdet - organisering og økonomi.

I 1998 blev Turist Marketing A/S Sjælland Vest etableret som et regionalt turistudviklings-selskab med støtte fra amtet.

Forslag til principper for sammenhængende turistpolitiske overvejelser

Af planloven fremgår, at amterne i regionplanlægningen skal sikre, at ferie- og fritidsanlæg skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser.

I landsplanredegørelser og regionplanudmeldinger er der siden 1990 beskrevet, hvilke emner der kan/bør indgå, når amterne skal udforme sammenhængende turistpolitiske redegørelser. I det følgende er disse udmeldinger samlet og suppleret med yderligere forslag til emner, der kan indgå samt til, hvordan arbejdet kan/bør gennemføres.

Generelt

Ikke kun amterne, men også kommuner, regionale udviklingsselskaber, destinationer og den private sektor bør indgå i faste samarbejder for at fastlægge strategier for regionens og kommunernes turismæssige udvikling. Det betyder bl.a. at amter, kommuner, regionale udviklingsselskaber og destinationer hver for sig må definere, hvilke mål og strategier, de synes er væsentlige for en fremtidig udvikling af området. Det betyder også, at der skal sættes ressourcer af til dette arbejde. En særlig udfordring vil det være, at de turismæssige samarbejder i de regionale udviklingsselskaber og destinationer nu ofte fungerer på tværs af amts- og kommunegrænser.

Strategien skal tage udgangspunkt i nationale og regionale forventninger til turistudviklingen og de regionale vurderinger af udviklingsmulighederne. Derfor bør de nationale udmeldinger via landsplanredegørelser og regionplanudmeldinger kvalificeres og studeres, og der bør ske en løbende opfølgning nationalt og regionalt af viden om udviklingstendenser inden for turismen. Derved vil kursen/strategien løbende kunne rettes til, hvis forudsætningerne ændrer sig.

Strategien skal bygge på vurderinger af de turismæssige udviklingsmuligheder i turistoplande (regioner og destinationer), beskæftigelsesmæssige og serviceforbedrende effekter for lokalbefolkningen og den belastning som en øget turisme kan påføre beskyttelsesværdige naturområder.

Strategien skal udmøntes i den fysiske planlægning, som skal indeholde sammenhængende turistpolitiske overvejelser. Den vil derfor også indgå som et væsentligt element i en sammenhængende erhvervsstrategi på turistområdet.

Indhold

Sammenhængende turistpolitiske overvejelser kan naturligvis udformes som særskilte publikationer evt. som regionplantillæg. Men hovedbudskaberne herfra skal integreres i regionplanen, som minimum i et afsnit om turisme, men også gerne i de øvrige afsnit, hvor emnet er relevant.

Sammenhængende turistpolitiske overvejelser må indeholde prioriteringer, valg og fravalg. Der må prioriteres mellem de mange arealudlæg, og de forskellige destinationer (og byer) inden for amterne må have forskellige roller baseret på vurderinger af deres muligheder. Endelig kan en sådan planlægning følges op af en tidsfølge for amtets indsats-

områder i forhold til turismen (hvilke typer af projekter kan få støtte, hvor skal de være placeret, hvilke initiativer har amtet selv planer om). Heraf vil det fremgå, hvilke områder amtet prioriterer og, der kan være vigtige signaler til turisterhvervet, regionale og lokale turismeudviklingsselskaber og eventuelle projektudviklere.

Det kan fx være:

- En beskrivelse af forudsætningerne for turismen i amtet.
- En beskrivelse af mål for den fremtidige udvikling (generelle og konkrete mål).
- En redegørelse for den forventede udvikling.
- Retningslinier for arealudlæg og anlæg.

Forudsætninger

En beskrivelse af *forudsætningerne* bør indeholde en beskrivelse af de nationale og regionale forudsætninger, herunder de seneste års udvikling bl.a. inden for forskellige typer af overnatningsanlæg, udviklingen fordelt på sæsoner og målgrupper, attraktioner mv. Derudover bør der foretages en vurdering af hidtidige mål og handlinger - hvor meget er opfyldt, er nogle mål uaktuelle, hvilke skal fortsat være gældende.

Forudsætningsdelen kan endvidere omfatte en opstilling af amtets stærke og svage sider. Dette arbejde kan udføres efter SWOT-analysemodellen, som anbefales de regionale udviklingsselskaber af Danmarks Turistråd, når de i de kommende år skal gennemføre strategisk planlægning. (SWOT står for strenghts, weaknesses, opportunities og threats: på dansk styrker, svagheder, muligheder og trusler).

Forudsætningerne bør også omfatte en aktuel markedsvurdering og i forbindelse hermed konstatering af særlige udfordringer der skal tages op i planlægningen.

Mål

En beskrivelse af mål for den fremtidige udvikling bør både omfatte opstilling af både generelle og konkrete mål.

De generelle mål kan fx. være:

- at kyster skal beskyttes,
- at offentlighedens adgang til kysterne skal sikres og udbygges,
- at nye turistinitiativer skal samles i tilknytning til byer og eksisterende ferieområder,
- at byerne skal bevare deres særpræg og udvikles som attraktive turistmål,
- at turismen i landdistriktet og på de små øer udvikles,
- at der tilstræbes en sæsonforlængelse og opbygning af nye sæsoner og markeder,
- en bedre udnyttelse af kapaciteten inden for eksisterende turistanlæg,
- at by-, tema- og erhvervsturismen styrkes,
- der sker produktudvikling af nye attraktioner, der kan bidrage til en sæsonforlængelse.

De konkrete mål kan fx. være:

- at det nævnes i hvilke byer, ferieområder og destinationer amtet vil prioritere en indsats.
- at det beskrives hvordan og eventuelt hvor man ønsker en sæsonforlængelse.
- at det beskrives hvilken produktudvikling der ønskes, og hvem der skal være initiativtager hertil.
- at kapaciteten inden for eksisterende overnatningsanlæg skal udnyttes bedre frem for at åbne for nye anlæg.

Redegørelse

En redegørelse for den forventede udvikling bør omfatte en beskrivelse af, hvordan de opstillede mål kan realiseres. Der bør indgå en række prioriteringer - geografisk, emnemæssigt eller på anden måde (fx. af den offentlige støtte af produktudvikling og konkrete projekter), samt opstilling af en rækkefølge for offentlige investeringer.

Redegørelsen kan fx. indeholde en beskrivelse af udvalgte emner jf. følgende bruttoliste som evt. kan tematiseres:

Destinationernes udvikling

- hvordan der vil blive arbejdet hen imod en styrkelse af de enkelte egnes stærke sider og en udvikling af de svage sider,
- hvilke destinationer i amtet, der er udpeget som Destination 21 og hvilke, der arbejder på at blive det, samt evt. en beskrivelse af, hvilke initiativer der gøres i de enkelte destinationer for at videreudvikle konceptet. Dette arbejde skal naturligvis koordineres med den kommunale og regionale planlægning i det omfang den fysiske planlægning påvirkes heraf og, det kan evt. give inspiration til amtets Agenda 21 arbejde.

Forbedring og kvalitetsudvikling af byer, ferieområder og landdistrikter

- Mulighederne for udvikling af eksisterende ferieområder og byer,
- hvordan en kvalitetsudvikling med forbedringer af turistfaciliteter og sikring af bymiljøer og naturværdier tænkes gennemført,
- hvilke byer der har realistiske muligheder for at kunne udvikle sig som mål for turisme, og hvilke temaer der skal præge indsatsen, handel, kulturliv, idræt, konference/udstillinger, begivenheder mv.,
- byernes særpræg og en stillingtagen til, hvordan dette særkende kan bevares,
- hvordan turismen i landdistriktet og på de små øer kan udvikles, hvordan nedlagte landbrugsejendomme kan benyttes til ferieformål, hvordan landskaberne kan benyttes som turismepotentiale, herunder herregårdene og herregårdslandskaberne,

Udbygning af ferieområder

- hvor (nær eksisterende kystbyer eller ferieområder) der eventuelt satses på udvikling af større koncentrerede enheder,
- hvordan udbygningen med turistanlæg kan reguleres, således at kvaliteterne bevares,
- arealreservationerne til ferie- og fritidsformål med et realistisk forhold til det forventede behov for nyanlæg,

Kystområderne

- hvor og hvordan offentlighedens adgang til kysterne kan sikres og udbygges
- hvilke elementer af planlægningen for kystområderne (landområder og de nære vandarealer) der har betydning for turismen og hvilke initiativer der gøres herfor. Det kan fx. omfatte vandmiljø, rene strande, lystfiskeri o.l.

Overnatningsanlæg

- hvordan overnatningskapaciteten bedst kan udnyttes, således at der skabes et beslutningsgrundlag for de private investorer,

Sommerhusområder

- hvor ældre sommerhuse bør fornyes og forbedres og hvor og evt. hvordan der kan etableres fællesarealer og -faciliteter i områder med mange sommerhuse med henblik på at styrke en fastholdelse og udvikling af antallet af turister og evt. at skabe mulig-

hed for en sæsonforlængelse. Hvor der kan overvejes en fortætning af sommerhusområder fx. for derved at kunne fritlægge nogle af de ellers 'lukkede' kyststrækninger.

Attraktioner

- hvilke typer af (nye) attraktioner, der kan bidrage til sæsonforlængelse,

Retningslinier

Retningslinierne bør omfatte bestemmelser for arealudlæg og anlæg og udpegning heraf på tilhørende kort.

Retningslinierne kan fx. omfatte:

- hvor og efter hvilke kriterier der skal udlægges nye arealer til ferie- og fritidsanlæg,
- hvilke eksisterende ferie- og fritidsanlæg der kan fastholdes og evt. udvides,
- hvor amtet evt. vil støtte planlægning af og evt. etablering af fællesarealer og -faciliteter i sommerhusområder,
- hvor og hvordan turismen kan udvikles i det åbne land og på øerne,
- hvor og hvordan amtet vil sikre/støtte en produktudvikling af nye og eksisterende turistanlæg,
- hvor og hvordan amtet vil tage initiativer til en sikring og udbygning af offentlighedens adgang til kysten og langs denne (fx. arealreservation til stier, opkøb af arealer, etablering af støttepunkter ved kysten, opstilling af en rækkefølgeangivelse af de planlagte anlæg).

Oversigt over turismearbejdets organisering

Regionale turismeudviklingselskaber og turisteksportgrupper

De regionale turismeudviklingselskabers og turisteksportgrupperes primære opgave er at koordinere og gennemføre markedsføringsaktiviteter, der dækker udviklingselskabernes og eksportgruppernes geografiske områder samt udbygge og vedligeholde markedet for regionernes turisme, såvel geografisk som sæsonmæssigt. Desuden beskæftiger udviklingselskaberne og nogle eksportgrupper sig med den regionale produktudvikling og udvikling af erhvervsturisme samt service- og modtageapparatet.

Det finansielle grundlag for udviklingselskaberne og eksportgrupperne skabes primært af stat, amter, kommuner og enkeltvirksomheder i turist-erhvervet i et forhold, der indbyrdes varierer fra selskab til selskab.

Wonderful Copenhagen

Gammel Kongevej 1
1610 København V
Tlf.: 33 25 74 00. Fax: 33 25 74 10
E-mail: woco@woco.dk
Internet: www.woco.dk
Leder: Adm. direktør Lars Bernhard Jørgensen

Turisteksportgruppen Nordtour

Biskop Svanes Vej 59, 1
3460 Birkerød
Tlf.: 45 82 10 33. Fax: 45 82 56 33
E-mail: nordtour@nordtour.dk
Internet: www.nordtour.dk
Leder: Direktør Anders Helner

Turist Marketing A/S Sjælland Vest

Alleen 15
4180 Sorø
Tlf.: 57 87 23 80. Fax: 57 87 23 81
E-mail: turistmarketing@vestamt.dkmailto:tmv@post5.tele.dk
Internet: www.turistmarketing.dk
Leder: Direktør Troels Christensen: tch@vestamt.dk

Turisme region syd sjælland . møn . lolland . falster

Østergågade 3D
4800 Nykøbing F
Tlf.: 54 86 13 48. Fax: 54 85 40 16
E-mail: info@turismesynd.dk
Internet: www.turismesynd.dk
Leder: Direktør Glen Polano

Destination Bornholm ApS

Ndr. Kystvej 3
Postboks 225
3700 Rønne
Tlf.: 56 95 95 00. Fax: 56 95 95 68
E-mail: destination@turistbornholm.dk
Internet: www.bornholminfo.dk
Leder: Niels Feerup

FYN·TOUR

Svendborgvej 83-85
5260 Odense S
Tlf.: 66 13 13 37. Fax: 66 13 13 38
E-mail: info@fyntour.dk
Internet: www.fyntour.dk
Leder: Kim Folmann Jørgensen

RST (Region Sydøstjylland Turismeudviklingselskabet)

Sønderjyllands ErhvervsCenter
Bjerggade 4 C
6200 Aabenraa
Tlf.: 73 62 10 10. Fax: 73 62 10 11
E-mail: tms@sjec.dk
Internet: www.sej.dk
Leder: Sekretariatschef Michael Hansen

RST (Region Sydøstjylland Turismeudviklingselskabet)

Vestre Engvej 21
7100 Vejle
Tlf.: 75 83 59 99. Fax: 75 72 64 99
E-mail: sej@sej.dk
Internet: www.sej.dk
Leder: Direktør Ib Grunnet

Turistgruppen Vestjylland

Torvet 5
6830 Nørre-Nebel
Tlf.: 75 28 74 00. Fax: 75 28 86 76
E-mail: tgv@tgv.dk
Internet: www.tgv.dk
Leder: Direktør Anni Hornum: ahornum@tgv.dk

Østjyllands Turistudviklingsfond

Åhavevej 5
8260 Viby J
Tlf.: 87 33 83 33. Fax: 87 33 83 39
E-mail: tej@toureast-jutland.dk
Internet: www.toureast-jutland.dk
Leder: Direktør Jens Hausted

Midt Nord Turisme

“Skeelslund“

Skeelslundvej 99

9440 Åbybro

Tlf.: 96 96 12 00. Fax: 98 24 47 74

E-mail: info@midt-nord-turisme.dk

Internet: www.midt-nord-turisme.dk

Leder: Direktør Jørgen Hansen: jhansen@midt-nord-turisme.dk

Opdateret : 19-08-99

Ansvarlig : vm@dt.dk